

SAVONIA

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

NUORTEN ELÄMÄNHALLINNAN JA ASUMISEN TYÖPAJA

TEKIJÄ/T: Juuli Auvinen
Satu Huittinen
Anniina Tissari

15.05.2019

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma/Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Juuli Auvinen, Satu Huittinen, Anniina Tissari	
Työn nimi Nuorten elämönhallinnan ja asumisen työpaja	
Päiväys	15.05.2019
Sivumäärä/Liitteet	32/1
Ohjaaja(t) Tuija Pakarinen	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Kuopion kaupunki, AKU- hanke	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyö on toiminnallinen kehittämistyö. Työn tilaaja on Kuopion Kaupungin alainen AKU (Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki) -hanke. Toiminnallisen kehittämistyön tarkoituksena on tukea 9. luokkalaisten elämönhallintataitoja sekä lisätä tietoutta nuorten asunnottomuuden syistä ja sen ennaltaehkäisystä.</p> <p>Opinnäytetyönä toteutimme Elämän kylä -teemapäivän sekä PDF-oppaan, mallintaaksemme sen yläkoulujen ja nuorisotoimen käyttöön. Elämän kylä -teemapäivä toteutettiin keväällä 2019 kuopiolaisen yläkoulun 9. luokkalaisille. Tapahtumaan osallistui yhteensä 183 oppilasta.</p> <p>Toiminnallinen teemapäivä koostui yhteensä kahdeksasta eri teemapisteestä, joita nuoret kiersivät pienissä ryhmissä. Teemapisteiden aihealueita olivat asunnottomuus, asunnottomuuden syyt, päihteet, raha-asiat, tukiverkoston tärkeys, terveet elämäntavat sekä elämönhallintataidot. Elämän kylä -teemapäivän tavoitteena on ennaltaehkäistä nuorten asunnottomuutta.</p> <p>Elämän kylä -teemapäivän PDF-ohjeistus, antaa eri kouluille sekä kunnan nuorisotoimelle mahdollisuuden toteuttaa teemapäivä oman paikkakunnan nuorille. Elämän kylä -teemapäivä on yksi työväline, jolla pyritään tukemaan nuorten valmiuksia kohti tasapainoista aikuisuutta.</p>	
Avainsanat Nuorten asunnottomuus, elämönhallintataidot, sosiaalipedagogiikka	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Degree Programme in Social Services			
Author(s) Juuli Auvinen, Satu Huittinen, Anniina Tissari			
Title of Thesis Youth life management skills and living workshop			
Date	15.05.2019	Pages/Appendices	32/1
Supervisor(s) Tuija Pakarinen			
Client Organisation /Partners City of Kuopio, AKU-project			
<p>Abstract</p> <p>The thesis is a functional thesis. The client of the work is AKU (City Strategy for Prevention of Homelessness - Early Mediation, Participation and Housing Support) under the City of Kuopio. The purpose of functional thesis is to support the 9th graders' life management skills and to raise awareness of the causes of youth homelessness and its prevention.</p> <p>As a bachelor's thesis, we implemented the life Village Day, and we made a separate PDF guide for the event to take place in other upper secondary schools and youth work. The Village of Life theme day was in spring 2019 for the 9th graders of the upper secondary school in Kuopio. A total of 183 pupils attended the event.</p> <p>The functional theme day consisted of a total of eight different theme points, which were go around in small groups. Theme points were homelessness, causes of homelessness, substance abuse, money, the importance of the support network, healthy lifestyles and life management skills. The aim of the Village of Life Day is to prevent young people homelessness.</p> <p>PDF Documentation for the Village of Life theme day, giving different schools and the municipal youth action the opportunity to implement a theme day for young people in their own community. The Village of Life theme day is one tool to support young people's capacity for balanced adulthood.</p>			
<p>Keywords youth homelessness, life managment skills, social pedagogic</p>			

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	5
2	NUORTEN ASUNNOTTOMUUS	7
3	NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA	10
3.1	Nuoren elämän- ja arjenhallinta	11
3.1.1	Taloudenhallinta	12
3.1.2	Omaan asuntoon muuttaminen	14
3.1.3	Päihteet.....	15
4	OPINNÄYTETYÖN PROSESSI	17
4.1	Elämän kylä -teemapäivän tausta ja tavoitteet	17
4.2	Toiminnallisen teemapäivän suunnittelu	18
4.3	Elämän kylä -teemapäivä yläkoulun liikuntasalissa.....	19
4.4	Elämän kylä -teemapäivän oppaan työvaiheet.....	21
4.5	Elämän kylä -teemapäivän oppaan sisältö.....	22
5	POHDINTA	24
5.1	Oppaan arviointi ja hyödynnettävyys	24
5.2	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	24
5.3	Oman oppimisen ja työskentelyn arviointi.....	25
	LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT	28
	LIITE 1: ETHOS - YLEISEUROOPPALAISEN ASUNNOTTOMUUDEN MUODOT	32

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö käsittelee nuorten asunnottomuutta ja sen ennaltaehkäisyä. Nuorten alle 25-vuotiaiden asunnottomuus kasvoi vuonna 2017 186 henkilöllä. (Ara 2018.) Asunnoton on henkilö, jolla ei ole vakinaista vuokra- tai omistusasuntoa. Asunnottomiksi luetaan myös ihmiset, jotka asuvat tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona sekä ne, jotka viettävät yönsä kadulla tai tilapäissuojissa. Lisäksi vapautuvat vangit, joilla ei ole asuntoa tiedossa ovat asunnottomia. (Tilastokeskus 2018.) Suomen perustuslaki (11.6.1999/731 19 §) velvoittaa valtiota ja kuntia edistämään jokaisen oikeutta asuntoon sekä tukemaan omatoimista asumisen järjestämistä.

Asunnottomuutta pyritään ennaltaehkäisemään yhteiskunnan eri sektoreilla. Hallitus on laatinut 2016-2019 Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn (AUNE) toimenpideohjelma, jolla pyritään vahvistamaan asunnottomuutta ennaltaehkäisevää työtä sekä ennaltaehkäisemään myöhempää asunnottomuuden uusiutumista. Toimenpideohjelman keskeisimmät tavoitteet ovat asunnottomuuden väheneminen, kustannussäästöjen saavuttaminen sekä palvelujärjestelmän kehittäminen ennaltaehkäisevään ja asiakaslähtöisempään suuntaan. Toimenpideohjelmaan sisältyy asiakkaan asumisen turvan varmistaminen sekä asunnottomalle tai sen uhan alla olevalle asunnon tarjoaminen. (Asunto Ensin 2018.) Käynnissä olevista hankkeista huolimatta, on asunnottomuutta ehkäisevälle työlle edelleenkin tarvetta.

Tämän opinnäytetyön toimeksiantaja on Kuopion kaupungin AKU-hanke. Lyhenne AKU tulee nimestä Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat –varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki hanke. AKU-hankkeella on valtakunnalliset tavoitteet ja jokaisella kaupungilla on omat painopistealueensa mihin he haluavat keskittyä. Kuopion painopistealueet ovat: Moninaisen liikkuvan tuen kehittäminen, tuetusta asumisesta, laitoksesta tai lapsuuden kodista omaan asuntoon siirtyvät sekä ikääntyvien päihteiden käyttäjien asuminen. Kuopion AKU-hankkeessa on laadittu KOTI KAIKILLA 2030 –asunnottomuuden ennaltaehkäisyn ohjelma. Hankkeen tavoite on ohjata asunnottomuuden ennaltaehkäisy työtä Kuopiossa vuoteen 2030. Tämä ohjelma on hyväksytty kaupungin hallituksessa, ja se menee toukokuussa 2019 valtuuston käsittelyyn. (Kilpeläinen 2019-05-01) Opinnäytetyömme on Elämän kylä -teemapäivän mallintaminen. Tarkoituksena oli toteuttaa Elämän kylä -teemapäivä uudestaan mukailien edellistä toteutuskertaa. Teemapäivän toteutuksesta ja sisällöstä tehtiin PDF-opas, jota voidaan hyödyntää valtakunnallisesti yläkouluissa ja nuorisotyössä.

Elämän kylä -teemapäivä on toteutettu ensimmäisen kerran keväällä 2018 Kuopiossa 9.-luokkalaisten kanssa, jolloin se sai valtakunnallista kiinnostusta ajankohtaisuutensa vuoksi. Opinnäytetyön tilaajan kautta olemme saaneet tietoa, että yläkouluihin kaivattaisiin enemmän elämänhallintataitoihin liittyvää opetusta. Elämän kylä -teemapäivän tavoitteena on vastata tähän toiveeseen.

Elämän kylä -teemapäivässä nuoret harjoittelivat elämönhallinnan ja arjen taitoja erilaisten osallistavien toimintapisteiden kautta. Teemapäivä toteutettiin viime vuonna laaditun toimintasuunnitelman mukaisesti. Edellisvuonna esiin nousseet kehittämiskohdat huomioitiin toimintapisteiden suunnittelussa. Jokaisella toimintapisteellä oli oma aihealueensa. Aihealueita ovat asunnottomuus, asunnottomuuden syyt, päihteet, raha-asiat, tukiverkoston tärkeys, elämäntavat sekä elämönhallintataidot. Toiminnallisen teemapäivän kautta nuoret saivat monipuolisesti tietoa arjenhallintataidoista, taloudenhoidosta sekä erilaisista tukipalveluista.

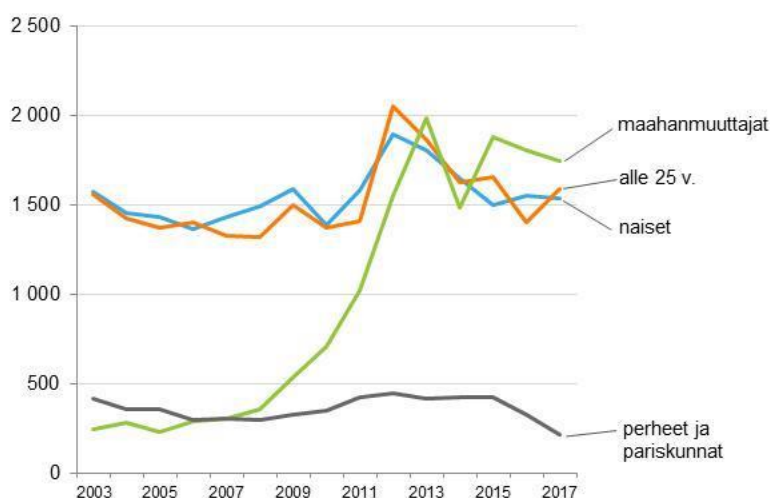
Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys pohjautuu sosiaalipedagogiikkaan. Sosiaalipedagogiikka voidaan kutsua toimintatieteeksi, jonka yhtenä lähtökohtana on toimintatapojen kehittäminen, jolloin se sopii hyvin toimintaa ohjaavaksi teoreettiseksi viitekehykseksi. Sosiaalipedagogiikassa korostuu syrjäytymisen ehkäisy, yhteiskunnallisen osallisuuden ja toimintakyvyn tukeminen sekä erinäisiin yhteiskunnan ongelmakohtiin puuttuminen. (Kautto-Koukka & Kolehmainen 2017; Nivala & Ryyänen 2016, 75, 80–81.) Sosiaalipedagoginen näkökulma on tukenut opinnäytetyömme tavoitteita, ja tarkoittanut sekä viitoittanut toiminnallisen opinnäytetyömme työprosessia.

Opinnäytetyön teoreettinen tausta, kuten muun muassa se mitä aiheesta tiedetään ja onko tapahtumia aikaisemmin toteutettu luo teoreettista perustaa työlle. Opinnäytetyössämme teoriaosuus painottuu nuorten asunnottomuuteen, nuoruuteen elämänvaiheena sekä nuorten elämän- ja arjenhallinnan osuuteen. Lähtökohtana on, että perehdytään ja hyödynnetään jo aikaisemmin julkaistuja tutkimuksia ja julkaisuja. Kirjallisuuden myötä aukaistaan, mitä työssä tavoitellaan ja miten sitä hyödynnetään työssä. Esimerkiksi meidän opinnäytetyössämme se oli teemapäivän järjestäminen ja sen mallintaminen. Kuvaamme Elämän kylä -teemapäivän suunnittelu- ja toteutusvaiheen sekä työn tarkoituksen ja tavoitteet. Oppaan esittely ja sen arviointi ovat myös osa opinnäytetyötämme. Opinnäytetyön viimeinen osio koostuu pohdinnasta, jossa arvioidaan opinnäytetyön prosessia. (Vilka & Airaksinen 2003, 19, 20–25.)

Opinnäytetyömme tavoitteena on teemapäivän keinoin ennaltaehkäistä nuorten asunnottomuutta antamalla heille monipuolisesti tietoa arjenhallintataidoista sekä itsenäiseen asumiseen liittyvistä asioista. Elämönhallintataidot opitaan kotoa. Jokaisen nuoren lähtökohdat ovat erilaiset, eivätkä kaikki nuoret pysty oppimaan terveitä elämönhallintataitoja kotoa käsin. (Peura-Kapanen 2015, 83–88.) Peruskoulun päättävä nuori elää itsenäistymisvaihetta, jolloin olisi tärkeää saada riittävästi realistista tietoa omillaan asumiseen sekä elämönhallintataitoihin liittyen. Elämän kylä -teemapäivä tukee nuorten valmiuksia itsenäiseen ja tasapainoiseen elämään. Nuorten asunnottomuuden ennaltaehkäisemiseksi on erittäin tärkeä tukea nuorta oikea-aikaisesti antamalla riittävät valmiudet itsenäiseen elämään.

2 NUORTEN ASUNNOTTOMUUS

Asunnottomuus yhteiskunnassamme on suuri ja näkyvä ongelma ja se keskittyy isoihin kaupunkeihin sekä erityisesti pääkaupunkiseudulle (Helsinki, Espoo ja Vantaa). Suomessa on vuoden 2018 lopussa ollut 5 482 asunnottomia. Heistä yksin eläviä on ollut 4 882 ja perheellisiä 159. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus (Ara) tilastoja tutkittaessa asunnottomien määrä kokonaisuudessaan on ollut laskussa 2012 vuodesta. Vuonna 2018 nuorten alle 25-vuotiaita asunnottomia oli 1001. Kuopiossa asunnottomia on samana vuonna ollut yhteensä 126, joista nuoria 31. Aran tutkimuksissa puhuttaessa nuoresta tarkoitetaan sillä alle 25-vuotiaista. (Ara 2018.) Alla kuvio 2003–2017 välisen ajanjakson asunnottomuusmääristä eri kohderyhmissä.

KAAVIO 1. Asunnottomuus eri kohderyhmissä 2003–2017. (Ara 2018.)

Ara kerää asunnottomuus tietoja monesta eri kohteesta, kuten kunnan asuntotoimen vuokra-asuntohakijatiedoista, sosiaalitoimen asiakastiedoista ja palveluntuottajien asiakastietokannoista. Asunnottomuuslukuja tulkittaessa tulee huomioida, että tiedonkeruutavat vaihtelevat kunnittain, joten luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia. (Ara 2018.) Toimeentulotuen perusosan maksun siirrettyä Kansaneläkelaitokselle (Kela) vuoden 2017 alussa, on myös Kela alkanut kerätä asunnottomuustietoja. Tämä on haastanut kuntien asunnottomuustietojen keräämistä, sillä asunnottomuuden tietoa löytyy paljon myös Kelalta. (Ara 2019.) Nuorten asunnottomien tarkkaa lukumäärää on vaikea arvioida. Kaikki asunnottomat nuoret eivät ole rekisteröityneet erikseen asunnottomaksi asunnonhakijaksi. Osa nuorista asunnottomista majoilee tuttavien ja kavereidensa luona. (Valtion nuorisoneuvosto s.a.)

Tilastokeskuksen mukaan asunnottomia ovat henkilöt, joilla ei ole vakinaista vuokra- tai omistusasuntoa. Myös henkilöt, jotka asuvat tilapäisesti tuttavien tai sukulaisten luona sekä ne, jotka viettävät yönsä kadulla tai tilapäissuojissa ovat asunnottomia. Lisäksi vapautuvat vangit, joilla ei ole asuntoa tiedossa, luokitellaan asunnottomiksi. (Tilastokeskus 2018.)

Euroopan asunnottomuustoimijoiden kattojärjestö (ETHOS) määrittelee asunnottomuuden laajemman näkemyksen mukaan. ETHOS luokittelee asunnottomat puutteellisissa asuinolosuhteissa,

asunnottomuusuhan alla eläviin, asunnottomiin sekä katuasunnottomiin. Näiden asunnottomuuden eri muotojen alle kuuluu muun muassa asumispalveluita käyttävät, laitoksista vapautuvat, häätöuhan alla elävät sekä naisten turvakodeissa asuvat. (ks. liite 1.)

Asunnottomuuden määrittelyyn vaikuttaa yhteiskunta, kulttuuri ja aikakausi. Asunnottomuus voidaan määritellä kahteen kategoriaan. Kapeassa määrittelyssä asunnottomaksi ymmärretään vain ulkona ja yömajoissa asuvat, kun taas laajan määrittelyn mukaan asunnottomuusuhan alla olevat sekä puutteellisesti asuvat katsotaan asunnottomiksi. Suomessa asunnottomuus termi viittaa materiaalistien resurssien, seinien ja katon puuttumiseen. Asunnottomuuden aiheuttajat ovat moninaiset. Yleisimpiä syitä ovat päihderiippuvuudet, vakavat mielenterveysongelmat, köyhyys ja terveydenhuollon puutteet. (Kostiainen & Laakso 2012, 5–9.)

Nuorten riski joutua asunnottomaksi on korkeampi, kuin aikuisilla. Elämäntilanteet voivat vaihdella nopeasti asunnollisuudesta asunnottomuuteen. (Halonen 2018, 169.) Nuorten asunnottomuuteen johtavia syitä on tutkittu eri menetelmin. Vuonna 2002–2003 yhdeksäsluokkalaisille vantaalais- ja tamperelaisnuorille tehtiin Nuorten mielenterveys -kohorttitutkimus, jonka tavoitteena oli kartoittaa nuorten asunnottomuuden riskitekijöitä. Kyselyssä selvitettiin muun muassa sukupuoli, vanhempien koulutustausta, perherakenne, mielenterveyden- sekä päihdeidenkäytön ongelmat, koulunkäynnin haasteet sekä psykosomaattinen oireilu. 3278:lle tutkimukseen osallistuneelle nuorelle tehtiin uusintakysely vuonna 2009 sekä selvitettiin väestökisteristä heidän osoitetietonsa. Tutkimuksen mukaan osoitteettomilla nuorilla aikaisempi heikko koulumenestys, vaikeat perheolot sekä mielenterveys- ja päihdeongelmat olivat yhteydessä myöhempään asunnottomuuteen. Peruskoulun jälkeinen muutto toiselle paikkakunnalle oli yksi asunnottomuuden riskitekijöistä tytöillä sekä pojilla. (Fröjd, Marttunen & Kaltiala-Heino 2012, 234, 237–238, 243.)

Nuorten asunnottomuudenpolkuja käsittelevän tutkimustiedon mukaan nuorten asunnottomuus on liittynyt epäonnistuneeseen itsenäistymisprosessiin, avio- tai avoeroon, vuokrasopimuksen päättymiseen itsestä riippumattomista syistä sekä häätöön vuokra-asunnosta. Lisäksi paikkakunnan vaihto työn, ihmissuhteiden tai opiskelujen vuoksi sekä liian suuret asumiskustannukset ovat johtaneet asunnottomuuteen. (Kostiainen & Laakso 2015, 16, 20, 38–39.)

Kilpeläinen, Kostiainen sekä Laakso (2015, 24–25) ovat toteuttaneet nuorten asumista koskevan tutkimuksen. Haastattelututkimukseen osallistuneiden ikä on 18–29-vuotta. Tutkimukseen osallistui sekä kantasomalaisia, että maahanmuuttajataustaisia nuoria. Tutkimuksessa kartoitettiin muun muassa nuorten kokemaa tuen tarvetta itsenäistymisvaiheessa. 32% vastanneista pelkäsi, ettei pärjäisi taloudellisesti yksin asuessa. Nuorista 20% koki tarvitsevansa apua asunnon hankkimiseen ja 12% kaikista vastanneista kertoivat tarvitsevansa tukea arjen askareissa yksin asuessa. Maahanmuuttajataustaisilla nuorilla itsenäistymisvaiheen tuen tarpeen merkitys korostui huomattavasti enemmän. Tutkimustuloksissa oli havaittavissa nuorten tuen tarve kotoa muuttamisen kynnyksellä, jotta itsenäistyminen ja asumisen taidot olisivat riittävät. On tärkeää, että aikuistuvat nuoret saisivat riittävät valmiudet yksin asumiseen jo kotona asuessaan. Nuorten

elämähallintataitoja tukevalla sekä asunnottomuuden tietoutta lisäävällä toiminnalla, pystytään vaikuttamaan nuorten asunnottomuuden ehkäisyyn.

3 NUORUUS ELÄMÄNVAIHEENA

Nuoruus on taakse jäävän lapsuuden suremista ja iloa kaikesta siitä, mikä odottaa. Se on vaihe, jossa aikaisemmat tapahtumat kerrataan ja käydään uudelleen läpi, siis sanan varsinaisessa merkityksessä. Nuoren reviiri laajenee harvoin ilman minkäänlaista kitkaa suhteessa vanhempiin, mutta raju kapinointi ei kuulu tavalliseen nuoruusikään. Päinvastaisista vakuutteluistaan huolimatta nuoret toivovat, että aikuiset olisivat heidän rinnallaan, eivätkä jättäisi heitä liian aikaisin oman onnensa nojaan. (Sinkkonen 2012, 50.)

Yhdistyneet kansakunnat (YK) määrittelee nuoruuden 15–25 ikävuoteen. Määritelmästä puhuttaessa se on hyvin monisäikeinen, sillä nuoruus voidaan nähdä siirtymävaiheena lapsuuden ja aikuisuuden tai koulutuksen ja työelämän välillä. (Yhdistyneet kansakunnat 2017.) Tässä opinnäytetyössä erityisesti teemapäivästä puhuttaessa, tarkoitetaan nuorilla peruskoulun yhdeksäsluokkalaista, 15–16-vuotiaita.

Nuoruusvaihetta on vaikea määrittää tarkkaan, sillä siihen sisältyy monenlaisia paradokseja ja ristiriitaisuuksia. Nuoruus on lapsuuden ja aikuisuuden välivaihe, jolloin nuori irrottautuu omista vanhemmistaan. Tätä kutsutaan itsenäistymisvaiheeksi. Lapsuus alkaa olla takana ja nuoruusiän itsenäisyys edessäpäin. Uuteen kehitysvaiheeseen siirtyminen voi aiheuttaa pelkoa, mutta myös tarvetta päästä tavoitteeseen vaivattomasti, ilman sen suurempia psyykkisiä ponnisteluja. Välillä murrosikäinen nuori on riippuvainen vanhemmistaan, kun taas toisena päivänä hyvinkin itsenäinen. Pohjoismaissa nuorella on paljon valtuuksia tehdä itsenäisiä päätöksiä. Nuorelle on tyypillistä elää hetkessä ja kyky nähdä pitkälle tulevaisuuteen on rajallista. (Sinkkonen 2012, 40, 50, 53–54, 209.)

Nuoruus on itsessään haastava ajanjakso, johon kuuluu monia suuria kehityshaasteita ja ulkopuolelta tulevia odotuksia esimerkiksi ammattiin kouluttautumiseen ja itsenäistymiseen liittyen. Samaan aikaan nuoren oma kasvu ja kehitys kulkevat hänen omaa yksilöllistä polkuaan. (Näkki 2015, 48.) Suurin osa muutoksista, kuten omaan asuntoon muuttaminen, opintojen alkaminen sekä työelämään siirtyminen, voi tapahtua hyvinkin lyhyen ajan sisällä. Uusien asioiden samanaikaisuus tekee muutoksista entistäkin suurempia. Osalle nuorista siirtymävaiheet tuottavat vaikeuksia, joka voi heijastua nuoren elämään taloudellisena epävarmuutena, tulevaisuuden pelkona tai yksinäisyytenä. Jos nuori ei sopeudu uuteen elämänvaiheeseen, voi siitä aiheutua syrjäytymistä. Kuitenkin suurimmalla osalla nuorista itsenäistyminen sujuu ilman suurempia ongelmia. (Ranta 2016.)

Nuorelle on tyypillistä reagoida asioihin voimakkaan tunnepitoisesti, joka osaltaan johtuu kasvaneista hormonimääristä, mutta suurin syy siihen on kuitenkin keskushermoston keskeneräisyys. Murrosikäisellä on erityinen alttius psykiatriseen sairastavuuteen, kuten käytöshäiriöihin, päihdeongelmiin, ahdistuneisuuteen, masennukseen sekä erilaisiin syömishäiriöihin. Suomalaisnuorten keskuudessa on selkeästi näkyvissä polarisoitumista. Kuilu hyvinvoivien ja huonovointisten nuorten välillä on kasvanut vuosikymmenten saatossa. (Sinkkonen 2012, 41–43, 51–52.)

Yhteiskunta on muuttunut yksilökeskeisemmäksi ja sirpaleisemmaksi vuosien saatossa. Myös mediaverkoston merkitys on kasvanut. 2000-luvun nuorten elämään kuuluu valinnan vapaus, mutta toisaalta myös velvoite valinnan tekemiseen. Media on isossa osassa nuoren elämää. Eri sovellusten ja keskustelupalstojen avulla nuori voi halutessaan rakentaa itselleen, vaikka täysin uuden identiteetin. Aikaisemmin alakulttuureihin samaistuminen oli nuorille tyypillistä, mutta nykyään nuoret eivät koe olevansa osa mitään tiettyä ryhmää. (Nurmiranta, Leppämäki & Horppu 2009, 90.)

3.1 Nuoren elämän- ja arjenhallinta

Arjenhallinta on hyvin lähellä elämönhallinnan käsitettä. Elämönhallintataidot koostuvat useammasta eri osa-alueesta, kuten itsetuntemuksesta, ajanhallinnasta ja tavoitteista, sosiaalisista suhteista, taloudenhoidosta sekä oman kodin hallinnasta. Näiden lisäksi elämönhallintataitoihin sisältyy myös liikunta, lepo, terveys ja ravinto. Hyvät elämönhallintataidot tukevat nuoren hyvinvointia. (Juusola 2015, 159.) Elämönhallintataidot voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoiisiin elämönhallintataitoihin. Ulkoinen elämönhallinta on yksinkertaisemmillaan sitä, että yllättävät elämänkulkua järkyttävät tekijät pystytään torjumaan tai niitä ei ole ollut ollenkaan, ja monimutkaisimmillaan sitä, että ihminen pystyy toteuttamaan tavoitteitaan ja toiveitaan suunnitelmiensa mukaisesti. Ulkoiseen elämönhallintaan vaikuttaa suuresti sukupuoli, sukupuoli, koulutus ja ammatti. Näiden asioiden avulla ihminen pystyy hankkimaan aineellista vaurautta ja sitä kautta saa elämäänsä hallittavuutta. Sisäinen elämönhallinta tarkoittaa ihmisen elämässä kykyä sopeutua erilaisiin tilanteisiin ja taitoa hyväksyä erilaiset tapahtumat elämän kokonaisuuteen kuluvin osina. (Mäkiranta 2008, 15–18.)

Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen teettämässä kouluterveyskyselyssä kerätään tietoa 14–20-vuotiaiden koulu- ja elinoloista, koetusta terveydestä ja terveystottumuksista. Ensimmäisen kerran kysely tehtiin vuonna 1995, ja vuoteen 2011 saakka kysely toteutettiin parillisina vuosina kahden vuoden välein Etelä- ja Itä-Suomessa sekä Lapissa ja parittomina vuosina Manner-Suomessa ja Ahvenmaalla. Vuonna 2013 kysely tehtiin koko Suomessa. Kysely on tehty peruskoulujen 8. ja 9. luokkien oppilaille sekä lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijoille nimettömänä opettajan ohjaamana. Kyselyyn vastasi vuonna 2013 183 000 nuorta. (Luopa, Kivimäki, Matikka, Vilkki, Jokela, Laukkarinen & Paananen 2014, 3, 9–10.)

Kyselyissä selvisi, että nuorten hyvinvointi on muuttunut parempaan suuntaan, mutta eriarvoisuus on vakava ongelma. Hyvinvoinnissa on eroja ammattioppilaitoksissa ja lukioissa opiskelevien sekä sukupuolten välillä. Ammattiin opiskelevien ja lukiolaisten hyvinvoinnissa on edelleen suuret erot, ammattiin opiskelevat kokevat terveytensä heikommaksi ja käyttävät enemmän päihteitä, kuin lukiolaiset. Tämä ero on viime vuosina kasvanut huomattavasti. Nuorten parissa huumeokeilut ovat yleistyneet takaisin 2000-luvun alun tasolle. (Luopa ym. 2014, 3, 9–10.)

Terveyskyselyssä selviää, että suhteet vanhempiin ovat kehittyneet nuorilla myönteisesti. Fyysiset olot ja ilmapiiri kouluissa ovat parantuneet. Nuoret ovat kokeneet paremmaksi terveydentilansa. Useammat terveystottumukset ovat kohentuneet, päihteidenkäyttö vähentynyt ja liikunnan

harrastaminen lisääntynyt. Nuorten painonousu on myös vähentynyt viimeisten vuosien aikana. (Luopa ym. 2014, 3, 9–10.)

Arki koostuu yksilön eri elämäntilanteista ja toiminnoista, jotka ovat sidoksissa nykyhetkeen, paikkaan sekä kulttuuriin. Arjen rytmi muodostuu kodin sisäisistä sekä sen ulkopuolisista toiminnoista, kuten palkkatyöstä, opiskelusta tai harrastuksista. Päivärytmi helpottaa elämää ja tekee arjesta sujuvampaa. Jokaisen arki on erilainen, eikä arki pysy koskaan täysin samanlaisena ajanjaksosta toiseen, vaan se muovautuu elämäntilanteiden mukaan. Toisaalta arkea kuvastaa muutoksien lisäksi myös jatkuvuus. Arkea ohjaavat säästöjen, normien ja perinteiden lisäksi omat valinnat. Arjen ollessa sujuvaa, voidaan puhua arjenhallinnasta. Tasapainoinen siirtyminen nuoruudesta aikuisuuteen vaatii nuorelta arjenhallintaitoja. (Korvela & Norlund 2016, 193, 196.)

Suomen hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman 2012–2015 yksi teemoista oli arjenhallinta. Arjenhallinnan käsite voidaan jakaa ulkoiseen ja sisäiseen elämänhallintaan. Arjenhallinta nuoren elämässä tarkoittaa sitä, että yksilö pystyy kehitysvaihe huomioiden ottamaan vastuuta omasta elämästään, taloudestaan ja henkisestä hyvinvoinnistaan. Näin koulutus, terveys ja hyvinvointi sekä oman taloudenhallinta on keskeisiä arjenhallinnan mahdollistajia. Nuoren elämän arjenhallinnassa perheen, vanhempien ja kasvattajien merkitystä on korostettava. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2012.)

Vuoden 2015 nuorisobarometrin kyselyssä selvitettiin nuorten arjenhallintaan liittyviä teemoja. Kyselyyn vastanneiden ikäjakauma oli 15–29-vuotta. Nuoret kokivat selviävänsä arjen askareista pääosin hyvin tai erittäin hyvin. Suurimmalla osalla nuorista (63%) sujui pankki- ja veroasioiden hoitaminen. Kaupassa käynti ja kodinhoito olivat myös valtaosalla nuorista hallinnassa. Vaikka 90 prosenttia kyselyyn vastanneista nuorista koki elämänsä olevan hyvin hallinnassa, oli yksittäisissä kysymyksissä näkyvissä arjenhallinnan haasteita. Arjesta selviytymisessä hankalimmaksi asiaksi koettiin vuorokausirytmien säilyttäminen. Nuorista lähes 40 prosenttia koki vuorokausirytmien ylläpitämisen haastavaksi. (Korvela & Norlund 2016, 198–199.)

Arjenhallintaan kuuluvat asiat auttavat nuorta voimaan hyvin. Esimerkiksi se, että nuori pystyy käymään koulua ja hänellä on läheisiä vuorovaikutussuhteita elämässään, tukee nuoren arjenhallintaa. Nuoren ikä huomioiden hän pystyy vastaamaan rahoistaan ja taloudestaan, vuorokausirytmistään sekä terveellisestä ravinnosta ja hänellä on joku mieluinen harrastus. Tämä tarkoittaa, että nuori pystyy elämään yhteiskunnan lakien mukaan; nuori tiedostaa mistä saa apua, jos ja kun elämässä tulee vastaan haasteita ja ongelmia, joista ei selviä omien voimavarojen avulla. (Erkko & Hannukkala 2015, 12–16.)

3.1.1 Taloudenhallinta

Rahankäyttötottumukset ja taloudenhallintataidot ovat keskeisessä osassa nuoren itsenäistymisvaihetta. Etenkin siinä vaiheessa, kun nuori muuttaa omaan asuntoon, tulee taloudenhallintataitojen olla riittävät. Varhaisnuoruudessa kuluttaminen ja tuotteiden ostaminen on

merkittävä osa nuoren elämää. Kulutuksen kautta nuoret tuovat esille omaa identiteettiään, elämäntapaansa sekä asemaansa yhteiskunnassa. Nuorille suunnattuja tuotteita on markkinoilla entistä enemmän, he ovatkin yksi markkinoiden merkittävistä kuluttajaryhmistä. Ympäristön paine, sosiaalinen media sekä yhteenkuuluvuuden tarve luo nuorille paineita hankkia uusimmat brändit. Tutkimuksen mukaan lähestulkoon jokainen 10–13-vuotiaista tytöistä sekä suurin osa pojista pitää kaupoissa kiertelystä. 11–17-vuotiaat käyttävät eniten omaa rahaa virvoitusjuomiin, herkkuihin, kännyköihin sekä uusiin vaatteisiin. Lisäksi tytöt kuluttavat rahaa kahviloihin. Pojat kuluttavat rahaa herkkujen lisäksi kulkuneuvoihin, virtuaalipeleihin, harrastuksiin sekä kännyköihin. (Peura-Kapanen 2015, 81–83.)

Vanhemmiltaan nuori omaksuu käsityksen rahasta ja sen käyttötottumuksista. Nuori ottaa mallia vanhempien tavasta suunnitella ja hoitaa taloutta. Nuoren kanssa on hyvä keskustella taloudenhoitoon liittyvistä asioista sekä näyttää konkreettisesti, mistä perheen menot koostuvat. Vaikka onkin toivottavaa, että nuori saisi riittävät valmiudet kotoa käsin oman taloudenhoitoon, ei tämä kuitenkaan kaikkien nuorten kohdalla toteudu. Joskus vanhemman omat taloudenhoitotaidot ovat riittämättömät, jolloin nuoren on haasteellista saada tervettä käsitystä raha-asioiden hoitamisesta. Taustalla voi olla esimerkiksi vanhemman ylivelkaantumista ja sen myötä tulleita maksuhäiriöitä. Opitun esimerkin kautta nuori voi myöhemmin myös itse elää yli varojensa. (Peura-Kapanen 2015, 83–88.)

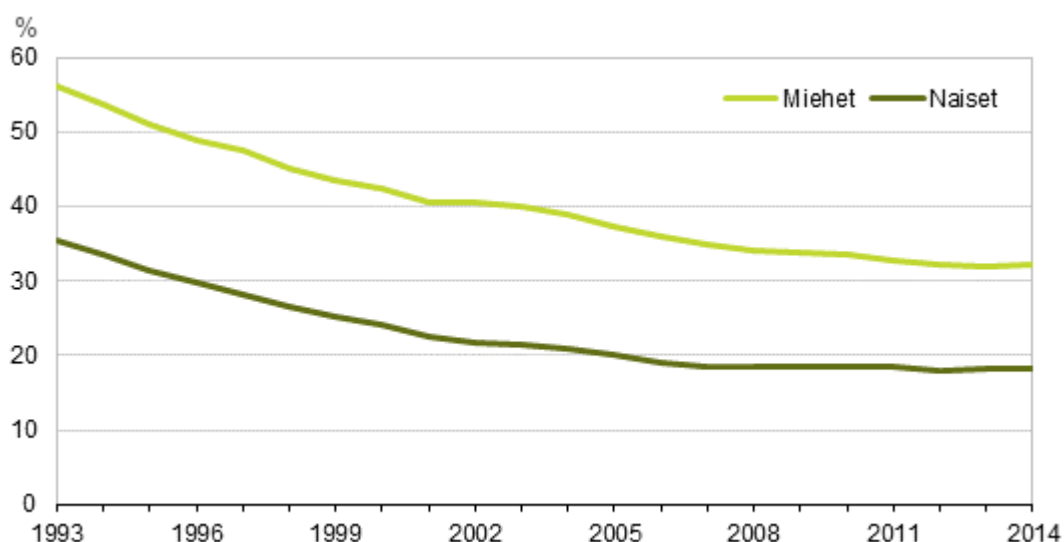
Yksi itsenäistymisen merkkipaalu ja suuri elämänmuutos on omaan asuntoon muuttaminen. Täysi-ikäisenä nuori on vastuussa omasta taloudestaan. Iän myötä vastualueet ja velvollisuudet lisääntyvät. Oma taloudenhallinta edellyttää nuorelta riittäviä taitoja, vastuullisuutta sekä tietoa. Jos nuorta ei opasteta oman taloudenhoitoon, voi itsenäistymisvaiheessa tulla ongelmia rahankäytön suhteen. Koulu sekä muut nuorelle läheiset aikuiset voivat myös opastaa nuorta taloustaidoissa. Yläkoululaisten opetussuunnitelmaan sisältyy taloudenhallintataitojen opettaminen. Oppiaineiden kautta lähestytään raha-asioita eri näkökulmista. Oppilaiden oma kokemus peruskoulussa annetusta talouskasvatuksesta on liian vähäinen sekä hajanainen. Tähän voi vaikuttaa myös nuoren oma kiinnostuksen taso aihetta kohtaan. Taloudenhoitoa ei välttämättä koeta myöskään ajankohtaiseksi. Olisi tärkeää, että nuori oppisi peruskoulussa oman talouden perusasiat, sillä tulevaisuuden opinnoissa henkilökohtaista taloudenhoitoa ei juurikaan käsitellä. Talouskasvatuksen toteutuminen koulussa vaatii yhteistyötä eri aineiden opettajien sekä ulkopuolisten yhteistyötahojen välillä. Nuorta tulee tiedottaa myös tahoista, joiden puoleen voi kääntyä talouteen liittyvissä ongelmissa. (Peura-Kapanen 2015, 86–89.)

Opetussuunnitelmaa tutkiessa 7–9 luokkalaisten osalta se antaa hyvin yleispätevän kuvan siitä mitä yläkoululaisille opetetaan elämähallinnantaidoista. Opetussuunnitelma ei nimeä selkeitä asioita miten kyseisiä taitoja opetetaan. Opetuksen tavoite on tukea oppilaan kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuulliseen yhteiskunnan jäsenyyteen. Opetussuunnitelman mukaan esimerkiksi yhteiskuntaopissa opetus tähtää tukemaan oppilaita kasvamaan aktiivisiksi, yritteliäiksi ja vastuullisiksi kansalaisiksi. Opetussuunnitelmassa korostetaan, että se antaa tietoperustaa oppilaille. (Opetushallitus 2014, 19, 417–418.)

3.1.2 Omaan asuntoon muuttaminen

Muutto lapsuudenkodista on luonnollinen siirtymä ja itsenäistymisen merkki nuorelle. Keskimäärin omaan asuntoon muutto tapahtuu noin 18–20-vuoden ikäisenä. Omaan asuntoon muuttaessa tärkeintä on, että nuori tuntee itsensä pärjääväksi sekä kantaa vastuuta omista asioistaan. Jokaisen nuoren itsenäistymisvaihe on yksilöllinen ja tapahtuu omassa tahdissaan. Syitä vanhempien taloudesta omaan talouteen siirtymiselle on esimerkiksi opiskelu, työ tai perheen perustaminen. (Nuorisoasuntoliitto Ry 2015, 18.) Lapsuudenkodista muutetaan yksin omaan asuntoon entistä useammin. Vuonna 2014 koko maassa yksin asuvien 15–29-vuotiaiden määrä oli suurin Uudellamaalla (28%). Nuorten yksin asuminen on yleisempää kaupunkialueella, lukuun ottamatta Keski-pohjanmaata, Kanta-Hämettä sekä Pohjois-Savoaa, jossa nuorten yksin asumista esiintyy myös maaseudulla. (Nikander & Pietiläinen 2015.)

Tilastokeskuksen tutkimusten mukaan 20–24-vuotiaiden nuorten vanhempien luona asuvien osuus on pienentynyt kahden viime vuosikymmenen sisällä. Vuonna 1995 kotona asuvien 20–24-vuotiaiden osuus oli vielä 42%, kun taas 2015 saman ikäryhmän kotona asuvien määrä oli 25%. Nuorten naisten itsenäistyminen on aikaisempaa, kuin saman ikäluokan miesten. 20–24-vuotiaista miehistä noin kolmannes asuu vanhempiensa kanssa, kun taas naisista 18%. (Tilastokeskus 2015.) Varusmiespalvelulla on nähty olevan yhteyttä miesten myöhäisempään muuttoon pois lapsuudenkodista (Nikander & Pietiläinen 2015.) Alla kaavio nuorten 20–24-vuotiaiden vanhempien luona asumisesta. Kaaviosta on nähtävillä nuorten 20–24-vuotiaiden lapsuudenkodista poismuuton kasvu.

KAAVIO 2. Lapsen asemassa olevien 20–24-vuotiaiden osuus vuosina 1993–2014. (Tilastokeskus 2015.)

EU-maiden välillä on nähtävissä lapsuudenkodista muuton ikäjakauman suhteen eroavaisuuksia. Vuonna 2015 EU-maiden keskimääräinen vanhempien luota pois muutto ikä oli 26,1 vuotta. Pohjoismaissa muutto omaan asuntoon tapahtui muita maita aiemmin. Ruotsissa omaan asuntoon

muutettiin noin 19,7-vuotiaana, kun taas Suomessa keskimäärin 21,9-vuotiaana. Pisimpään vanhempien luona asuttiin Kroatiassa, jossa muutettiin keskimäärin 31,4-vuotiaana pois vanhempien luota. EU-maissa naiset muuttivat miehiä aikaisemmin omaan asuntoon. (Eurostat 2017.)

3.1.3 Päihteet

Varhaisnuoruuttaan elävän tytön tai pojan on vaikea sanoa ei, kun hänelle tarjotaan päihteitä tai yllytetään tekemään jokin muu tyhmyys. Paitsi että keskushermoston kontrolli ei pidä niin hyvin kuin toivoisi, nuori haluaa ehdottomasti kuulua toverijoukkoon ja olla muiden hyväksymä. Jos hän arvelee saavuttavansa toisten hyväksynnän menemällä hölmöilyyn mukaan, houkutus kasvaa huomattavasti.

(Sinkkonen 2012, 44.)

Päihteeksi luetaan aineet, joita nautitaan mielihyvän tai huumaavan vaikutuksen vuoksi. Päihteitä käytetään myös pahan olon ja ahdistuksen turruttamiseen. Nuorten eniten käyttämiä päihteitä ovat alkoholi ja tupakka, ja niistä aiheutuu suurin osa nuorten päihteiden käyttöön liittyvistä ongelmista. Nuoret ovat kertoneet käyttävänsä kannabista kuin myös kovempiakin huumeita, kuten muun muassa Subutexia, marihuanaa, amfetamiinia ja MDMA:ta, joka on ekstaasin puhdas muoto sekä huumausaineeksi luokiteltuja lääkkeitä, kuten Rivatriljää ja Lyricaa. Riippuvuus nuorilla voi kohdistua mihin tahansa aineisiin, asiaan tai toimintaan, jonka avulla haetaan nopeaa tyydytystä tai mielihyvää. Päihde mistä nuori on riippuvainen rajoittaa ja kapeuttaa elämää sekä aiheuttaa koukkuun jäämisen, jonka myötä ihminen tarvitsee aina vain enemmän sitä, mistä on riippuvainen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2017.)

THL:n vuonna 2017 teetättämän kouluterveyskyselyn kyselyn mukaan 8. ja 9. luokkalaisista 6,9% tupakoi päivittäin ja 10,2% nuorista oli vähintään kerran kuukaudessa tosi humalassa. Kyselyyn vastanneista 5% käytti viikoittain alkoholia. 8. ja 9. luokkalaisista 7,5% on kokeillut kannabista vähintään yhden kerran. Peruskoulussa kannabiksen käyttö on suosittumpaa poikien keskuudessa. Ammatillisen oppilaitoksen oppilaista jopa 20,6% on kokeillut kannabista. Kyselyn mukaan huumeiden hankkiminen omalla paikkakunnalla koetaan helpoksi. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2018.)

Käsitykset päihteistä ja niiden haitoista nuorilla ovat hyvin ristiriitaisia, eivätkä aina perustu tosiasioihin. Nuoret hankkivat pääsääntöisesti päihteet, joko internetistä tai kaveripiirin kautta. Tutkimukset osoittavat, että erilaiset mielenterveyshäiriöt altistavat herkästi päihteiden käytölle. Jo lapsuudessa alkaneet käytöshäiriö, aggressiivisuus ja muut itsehallinnan vaikeudet voivat ennustaa nuoruusiässä alkavaa päihteidenkäyttöä. (Marttunen 2009.)

Nuorten päihteidenkäytöstä kertovan eurooppalaisen ESPAD- koululaistutkimuksen (European School Survey Project on Alcohol and Other Drugs) mukaan Suomessa alkoholia juomattomien 15–16-vuotiaiden nuorten osuus on huomattavasti lisääntynyt vuodesta 1995 vuoteen 2015. Tämä kertoo, että suomalaiset nuoret ovat raittiimpia kuin eurooppalaiset keskimäärin. Kansainvälisessä tutkimuksessa selvisi, ettei 26 prosenttia suomalaisnuorista ole koskaan juonut alkoholia. Nuoret

toivat myös esille, että alkoholin hankinta Suomessa on vaikeampaa, tähän on vaikuttanut tiukentunut ikärajalvonta. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2016.)

Kannabis on nuorten parissa yleisimmin kokeiltu huume. Aluksi kannabiksen vaikutus on rauhoittava ja rentouttava, mutta sen käyttö voi aiheuttaa myös terveydellisiä haittoja, kuten masennusta, paniikkikohtauksia sekä ahdistusta. Jo ensimmäinen kannabis kokeilu voi laukaista kannabispsykoosin. Pitkäaikainen kannabis käyttö vaikeuttaa koulunkäyntiä, oppimista, heikentää muistia sekä kaventaa elämänpiiriä, jolloin kaverit ja harrastukset voivat jäädä. Myös nuoren ystäväpiiri voi äkillisesti muuttua. Kannabis aiheuttaa herkästi riippuvuutta ja sen lopettaminen voi aiheuttaa viikkoja kestäviä vieroitusoireita. Huumausaineiden kuten lääkkeiden, ekstaasin tai kannabiksen kokeilu tai käyttäminen uhkaa aina vakavasti nuoren terveyttä ja kehitystä. Nuoren huumeiden käyttöön liittyy usein myös kasvava rahantarve, jolloin kotoa saattaa kadota tavaroita sekä rahaa. Mieliala vaihtelut ovat hyvin yleisiä yliaktiivisuudesta apaattisuuteen, nuori voi olla väsynyt ja vuorokausirytmisi heilahtaa usein päälaelleen. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2014.)

THL:n tekemän väestökyselyn mukaan kannabista on joskus elämässään kokeillut noin 700 000 suomalaista. 2013 vuoden aikana Suomessa kannabista käytti noin 200 000 ja yhden kuukauden aikana noin 60 000 ihmistä. Kyselyn mukaan eniten kannabista käyttivät 15–34-vuotiaat. Tulokset kertovat, että Suomessa kannabiksen käyttö on noussut uuteen ennätykseen. Nuorten suomalaisten aikuisten kannabiksen käytön yleisyys on ohittanut Euroopan maiden keskiarvon. Tutkimuksessa selviää myös, että kannabiksen käytön lisääntyminen ei ole vain tilastoilmiö, vaan kertoo arkipäivän muutoksesta päihteiden käytössä. (Savon Sanomat 2015; Terveyden ja hyvinvoinninlaitos 2018.) Hakkarainen ja Karjalainen toteavat kannabiksen käyttäjillä taustallaan olevan usein alkoholin ongelmakäyttöä ja huumeekokeiluja. Tämän kaltainen elämäntapa sisältää merkittävän sosiaalisen syrjäytymisen vaaran erityisesti silloin, kun sen yhdistää muihin syrjäytymisen riskitekijöihin muun muassa työttömyyteen ja yksin elämiseen. Tutkimukset kokonaisuudessaan kuitenkin kertovat, että kannabiksen käyttäjät eivät muodosta sosiaaliselta taustaltaan tai käyttötavoiltaan yhtä yhtenäistä ryhmää. Kannabiksen käyttöä esiintyy eri ikäluokissa ja sosiaaliryhmissä, lisäksi käyttämisen tapa vaihtelee. (Hakkarainen & Karjalainen 2017, 19–30.)

4 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI

Opinnäytetyömme on toiminnallinen kehittämistyö. Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoitus on ohjeistaa, opastaa sekä järjestää käytännön toimintaa, lisäksi se kehittää opiskelijan tietopohjaa sekä kasvattaa ammatillista kasvua ja urakehitystä. Toiminnallisen opinnäytetyön myötä opiskelija oppii tiedollisia ja taidollisia valmiuksia ja voimavarojen arviointia, ajanhallintaa sekä organisointia. Opinnäytetyön tilaaja määrittää työn toteutustavan. Toiminnallisessa opinnäytetyössä tehdään kaksi eri osiota: toiminnallinen osuus ja opinnäytetyön raportti, joka sisältää prosessin dokumentoinnin ja arvioinnin tutkimusviestinnän keinoin. (Vilka & Airaksinen 2003, 19.) Opinnäytetyömme tarkoituksena oli mallintaa teemapäivän suunnittelu ja toteutus koulujen ja nuorisotoimen käyttöön. Toiminnallisen opinnäytetyön tuotos on Elämän kylä -teemapäivän PDF-opas.

Toiminnallinen opinnäytetyö käynnistyy suunnitelman laatimisella ja se etenee projektille tyypillisellä tavalla. Suunnitelman kirjoittamiseen kannattaa varata aikaa ja se on erityisen tärkeää, koska tämä helpottaa myöhempää työskentelyä. Suunnitteluvaiheessa rajataan aihe ja työlle määritellään tarkoitus ja tavoitteet. Teoriaperustan kartoittaminen alkaa jo suunnitteluvaiheessa ja tämä toimii taustana teemapäivälle ja pisteille. Toiminnalliseen opinnäytetyöhön kuuluu myös loppuraportin kirjoittaminen. Loppuraportti kuvaa kaikki toiminnallisen opinnäytetyön vaiheet, teoreettinen tietoperusta, tuotoksen kehittäminen ja tuotoksen arvioinnin, eettisyyden ja pohdinnan. Opinnäytetyössä on tärkeää tuoda esille toimeksiantajan, kohderyhmän saatu palaute tuotoksesta ja tapahtumasta. (Hamk 2019; Vilka & Airaksinen 2003, 19–22.)

4.1 Elämän kylä -teemapäivän tausta ja tavoitteet

Elämän kylä -teemapäivä on osa Kuopion Kaupungin Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -hanketta. Tarve nuorille suunnatusta teemapäivästä on noussut esille asunnottomuus hankkeen työpajassa henkilöiltä, joilla itsellään on ollut aikaisempaa kokemusta asunnottomuudesta. Ennaltaehkäisevällä työllä koettiin olevan tarvetta. Elämän kylä -teemapäivä pohjautuu sosiaalipedagogiikkaan, jonka tarkoituksena on pyrkiä kehittämään toimintaa, jolla voidaan ennaltaehkäisevästi puuttua ongelmiin sekä vahvistaa yksilön voimavaroja. Teoreettinen perusta auttaa ymmärtämään toiminnan keskeisimpiä ilmiöitä sekä tukee tavoitteiden laatimisessa ja toiminnan kehittämisessä. (Nivala & Ryyänen 2016, 75.)

Täysipainoinen kansalaisuus, yksilöiden ja yhteisöjen omaehtoinen toimintakyky ja tasapainoinen yhteiselämän vahvistuminen ovat sosiaalipedagogiikan keskeisiä teemoja. Näitä tarkastellaan kasvun ja kasvatuksen näkökulmasta. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus, syrjäytyneisyys ja syrjäytymiseen liittyvät haasteet sekä niiden ennaltaehkäisy ja lievittäminen kuuluvat vahvasti sosiaalipedagogiikan toimintakenttään. (Kautto-Koukka & Kolehmainen 2017.) Elämän kylä -teemapäivän keskeisimpiä tavoitteita on ehkäistä nuorten asunnottomuutta tukemalla asumisen ja elämänhallinnantaitoja. Sosiaalipedagoginen viitekehys tukee näin ollen luontevasti teemapäivän tarkoitusta ja tavoitteita.

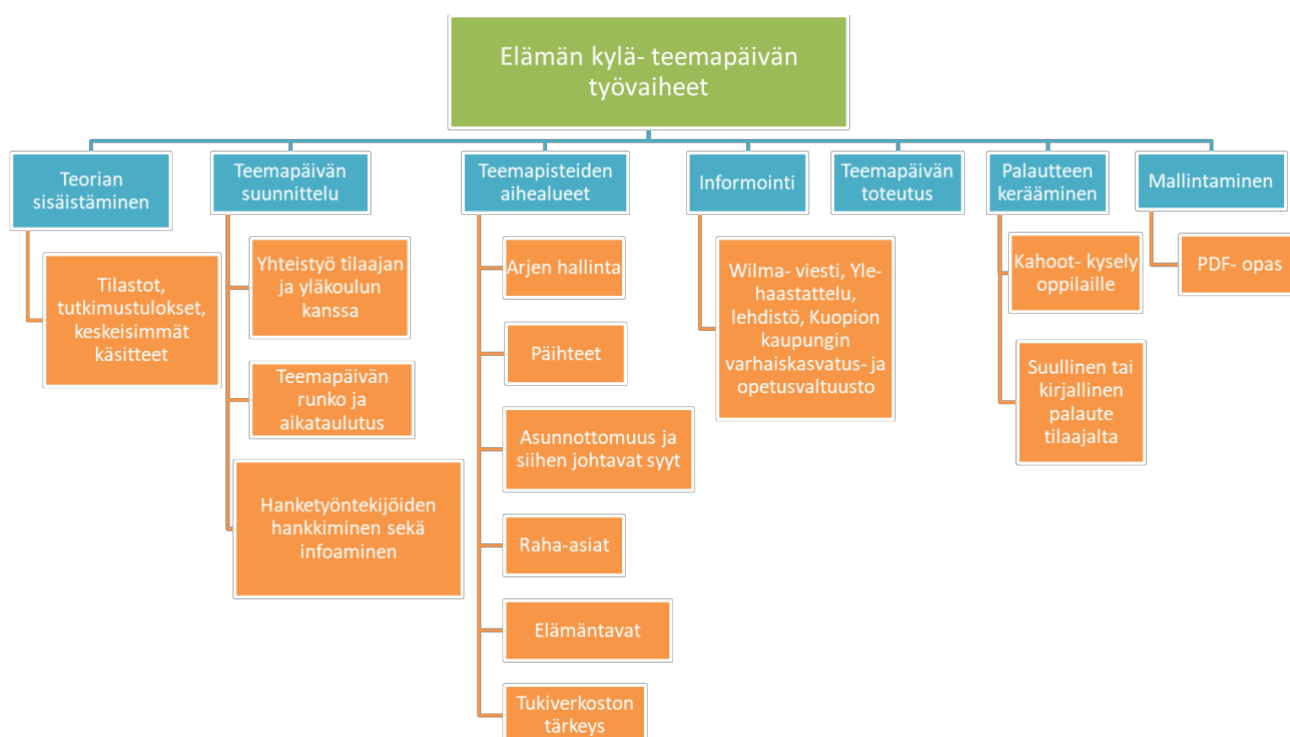
Elämän kylä -teemapäivä on toteutettu ensimmäisen kerran keväällä 2018. Silloin teemapäivän toteutuksesta vastasi Savonia-ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat. Teemapäivässä oli erilaisia osallistavia teemapisteitä liittyen rahankäyttöön, asunnottomuuden syihin, elämänhallintataitoihin, tukiverkoston tärkeyteen ja päihteisiin.

Yhdenvertaisuus näkyy Elämän kylä -teemapäivässä ja oppaassa hyvin vahvasti.

Yhdenvertaisuudella tarkoitetaan, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta muun muassa heidän iästään etnisestä tai kansalaisesta alkuperästään, uskonnostaan tai muista henkilöön liittyvistä syistä. Yhdenvertaisuuden edistäminen on yksi iso osatekijä, kun puhutaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvasta syrjinnästä ja siihen puuttumisesta. (Opetus -ja kulttuuriministeriö 2012.) Elämän kylä -teemapäivän avulla edistetään sekä nuoren persoonallista kehitystä, että yhteiskunnallista osallisuutta ja toimintakykyä. Sosiaalipedagogiassa toiminta on aina tavoitteellista ja sillä pyritään muutokseen. (Kautto-Koukka & Kolehmainen 2017.) Elämän kylä -teemapäivän tavoitteena on osallistavien toimintapisteiden avulla vahvistaa yksilöllisesti nuorten elämänhallinnan taitoja sekä valmiutta itsenäiseen asumiseen ja siten ehkäistä nuorten asunnottomuutta ja syrjäytymistä yhteiskunnasta. Teemapäivän keinoin nuoret saavat ajankohtaista tietoa asunnottomuuden syistä sekä arjenhallinnan merkityksestä asunnottomuuden ehkäisyssä.

4.2 Toiminnallisen teemapäivän suunnittelu

Opinnäytetyöprosessimme alkoi syyskuussa 2018 tutustumalla opinnäytetyömme tilaajan kanssa Elämän kylä -teemapäivän sisältöön ja tarkoitukseen. Toiminnallisen teemapäivän toteutus kuulosti ajankohtaiselta, merkitykselliseltä ja kiinnostavalta, koska Suomessa nuorten alle 25 -vuotiaiden asunnottomuus on kasvanut viime vuosina. (Ara 2018.) Suunnitteluvaiheessa teimme Elämän kylä -teemapäivän työvaiheista alla olevan kaavion.

KAAVIO 3. Elämän kylä -teemapäivän työvaiheet.

Opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa tutustuimme laajasti työn keskeisiin aihealueisiin liittyvän teorian ja tutkimusaineiston myötä. Teoria loi teoreettista pohjaa opinnäytetyölle. Kirjallisuuteen tutustuessa myös opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite tarkentui. (Hakala 1998, 94.) Teoriatietous auttoi sisäistämään työn merkitystä ja yhteiskunnallista hyötyä syvemmin. Toimintapisteet säilytimme tilaajan toiveen mukaan entisen mallin mukaisena. Muokkasimme toimintapisteiden sisältöä edellisestä toteutuksesta saatujen kokemusten sekä palautteen pohjalta. Toimintapisteitä on kahdeksan, joista viimeinen on oppilaiden antama palaute Kahoot-sovelluksella. Päihdepisteen suunnittelusta ja toteutuksesta vastasi Poliisin Ankkuri -tiimin nuorisotyöntekijä ja psykiatrinen sairaanhoitaja.

Teemapäivän toteuttamista varten tarvittiin ohjaajia jokaiselle teemapisteelle. Opinnäytetyössämme ohjaajia haettiin Savonia-ammattikorkeakoulun Moniammatillinen hanketyö -opintojakson kautta. Kolmelletoista ilmotautuneelle opiskelijalle pidettiin ohjeistustunnit 3.1.2019 ja 10.1.2019 jolloin, kävimme läpi teemapäivän sisällön teemapisteineen sekä tapahtuman tarkoituksen ja tavoitteet.

Opinnäytetyöstä syntyneet kustannukset maksoivat Asunnottomuuden kuntastrategiat (AKU) -hanke. Kustannuksia syntyi teemapäivän pisteisiin tarvittavista materiaaleista, kuten kartongeista ja niiden muovituksesta sekä ruokamenot -teemapisteen ruokaostoksista. Kokonaiskustannukset olivat noin 150 euroa. Omassa asunnossa asuminen -pisteen rekvisiitta oli hankittu lahjoitusten kautta. Eri yhteistyökumppaneilta saimme teemapisteille materiaaleja sekä teemoihin liittyviä tuotteita, muun muassa heijastimia sekä huulirasvoja nuorille jaettavaksi.

Elämän kylä -teemapäivä toteutettiin kuopiolaisen yläkoulun liikuntasalissa. Yksi teemapisteistä oli koulun kirjastohuoneessa. Olimme yhteyksissä koulun yhteyshenkilöön päivän aikataulutukseen, toiminnan tarkoitukseen ja oppilasjakoon liittyvissä asioissa. Koulun henkilökunta keräsi oppilailta valokuvausluvat etukäteen, eikä ketään valokuvausluvasta kieltäytyneitä kuvattu päivän aikana. Kävimme koululla etukäteen katsomassa teemapäivän toteutukseen tarvittavat tilat. Koulun henkilökunnalle sekä oppilaille ja heidän vanhemmilleen laitettiin opettajan toimesta Wilman kautta tiedote teemapäivää edeltävällä viikolla.

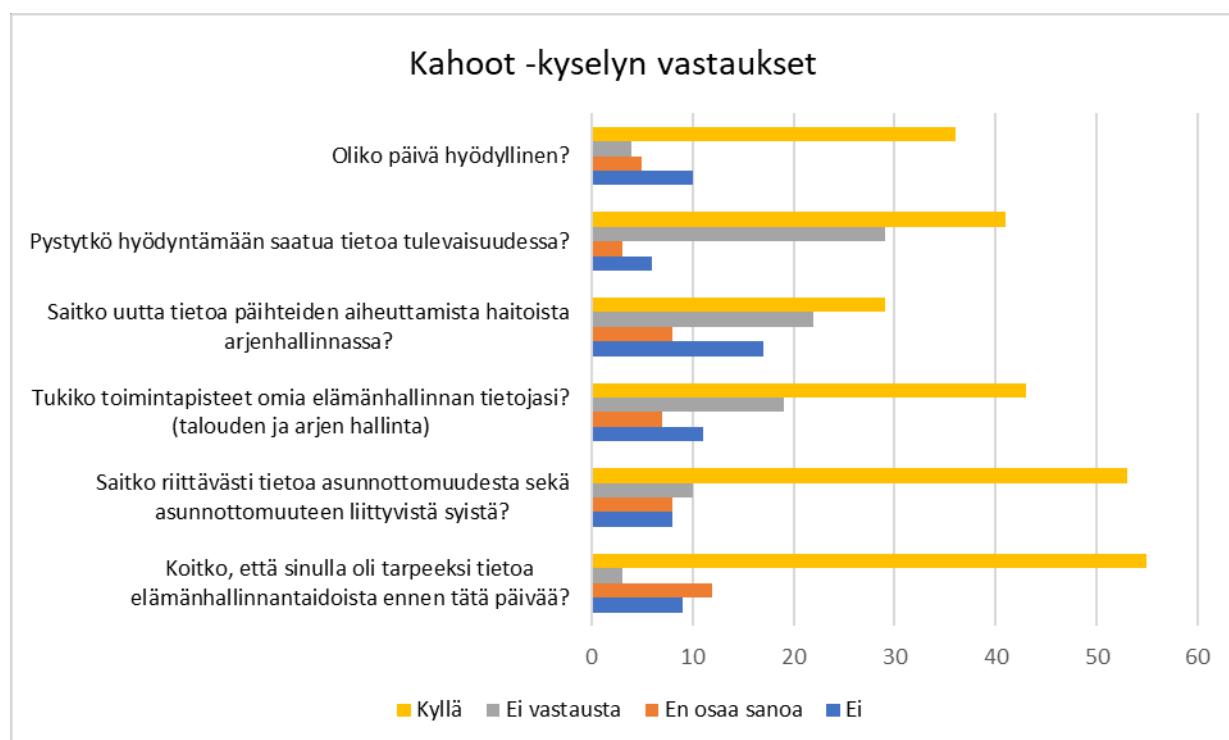
4.3 Elämän kylä -teemapäivä yläkoulun liikuntasalissa

Teemapäivää edeltävänä päivänä rakensimme teemapisteet valmiiksi liikuntasaliin sekä kirjastohuoneeseen yhdessä hanketyöntekijöiden kanssa. Elämän kylä -teemapäivä toteutettiin keskiviikkona 23.1. 2019 klo 8-14. Teemapäivään osallistui yhteensä noin 183 oppilasta porrastetusti kolmessa osassa. Yhtäaikaisesti teemapisteitä kiersi 61 oppilasta siten, että kullakin teemapisteellä oli kerrallaan 7-8 oppilasta. Yhdellä teemapisteellä aikaa käytettiin 10 minuuttia. Tämä mahdollisti rauhallisemman ja yksilökohtaisemman työotteen toteutumisen. Koulun liikuntasalissa kaikui herkästi, joten meluhaittaa pystyttiin ennaltaehkäisemään pienemmillä oppilasryhmillä. Yhdeltä

ryhmältä teemapisteiden kiertämiseen meni aikaa noin 1,5 h. Koulun opettajat olivat tehneet valmiiksi ryhmäjaot, joka mahdollisti nopean ja sujuvan päivän kulun.

Nuoret osallistuivat teemapisteiden toimintaan aktiivisesti. Teemapisteiden ohjaajat ohjeistivat nuoret perusteellisesti toimintaan sekä auttoivat tarvittaessa nuoria. Myös aikataulus ja siirtymätilanteet onnistuivat jouhevasti. Pidimme huolta aikataulusta sekä ohjeistimme ja seurasimme tapahtuman toteutusta. Valokuvasimme teemapisteitä teemapäivän aikana. Tapahtuman aikana myös Yle:n työntekijät kävivät tekemässä haastattelun Elämän kylä -teemapäivästä alueuutisiin sekä radioon. Teemapäivän laaja-alainen esille tuominen lisää nuorten asunnottomuuden ehkäisyn ajankohtaisuuden näkyvyyttä.

Palautteen saanti Kahoot-kyselyn kautta jäi harmillisen vähäiseksi. Palautteessa oli olennaista selvittää asunnottomuuden sekä elämänhallinnan osuus. Palaute kerättiin nuorilta Kahoot-kyselyn kautta. Nuorille oli laadittu ennakoon kuusi kysymystä teemapäivän sisältöön liittyen. Kyselyyn vastanneiden määrä vaihteli kysymysten välillä. Alin yksittäiseen kysymykseen vastanneiden määrä oli 50 ja ylin 76. Teemapäivään osallistuneista 183 oppilaasta Kahoot-kyselyyn vastasi keskimäärin 60 oppilasta eli alle 50% koko osallistujia määrästä. Vastaus vaihtoehtona oli ”kyllä”, ”ei” tai ”en osaa sanoa”. Osa nuorten vastauksista olivat tyhjiä, eli nuoret eivät olleet vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Tyhjä vastaus on huomioitu tuloksissa ”ei vastausta” kohdalla. Kyselyn tuloksia tulkittaessa vastauksia teemapäivän kulusta, ei voida pitää kovinkaan luotettavina huomioon ottaen teemapäivän osallistujien määrä suhteessa kyselyyn vastanneiden määrää. Alla Kahoot-kyselyn vastaukset.

KAAVIO 4. Kahoot-kyselyn vastaukset

Vaikka valtaosa nuorista ei osallistunut Kahoot-kyselyn tekemiseen, voidaan kyselyyn osallistuneiden tuloksista kuitenkin päätellä, että teemapäivästä on ollut hyötyä nuorille. Kahoot-kyselyyn vastanneista 36 koki päivän olleen hyödyllinen. Kielteisesti kysymykseen vastanneita oli 10 ja ”en osaa sanoa” vastauksia neljä. Vastanneista 41 koki, että teemapäivästä olisi hyötyä myös tulevaisuudessa. Vastaavasti kuusi oli sitä mieltä, ettei päivästä olisi hyötyä heille tulevaisuudessa. Päihdepisteen koettiin pääosin antavan uutta tietoa päihneiden haitoista arjenhallinnassa. Kyselyyn vastanneista oppilaista 29 vastasi myönteisesti kyseiseen kysymykseen. Kielteisesti vastanneita oli 17 ja ”en osaa sanoa” vastanneita kahdeksan. Vastanneista oppilaista 43 koki teemapisteiden tukevan omia elämänhallinnan tietoja, kun taas 11 vastasi kyseiseen kysymykseen kielteisesti. ”En osaa sanoa” vastauksia oli seitsemän. Kyselyyn osallistuneista 53 koki saaneensa riittävästi tietoa asunnottomuudesta ja siihen johtavista syistä. Kielteisesti kysymykseen vastanneita oli kahdeksan. ”En osaa sanoa” vastanneita oli myös kahdeksan. Kyselyyn osallistuneista 55 koki, että heillä on jo tarpeeksi tietoa elämänhallintataidoista. Yhdeksän nuorta vastasi kyseiseen kysymykseen kielteisesti ja 12 vastanneista ei osannut sanoa, onko elämänhallintataidoista riittävästi tietoa. Vastauksissa tulee esille se, että osa nuorista kokee omaavansa jo riittävästi tietoutta elämänhallintaan liittyen.

Vähäisestä vastaajamäärästä huolimatta on positiivista nähdä, että Elämän kylä -teemapäivä on pääosin koettu hyödylliseksi ja nuorten valmiuksia itsenäiseen elämään on pystytty tukemaan. Suurin osa kyselyyn vastanneista on kokenut saavansa teemapäivän aikana riittävästi tietoutta asunnottomuudesta ja siihen liittyvistä syistä sekä tukea elämänhallintaitoihin ja uutta tietoutta päihneiden aiheuttamista haitoista arjenhallinnassa. Kyselyn tuloksista tulee esille, että vastanneista valtaosa koki jo omaavansa elämänhallinnan tietoutta riittävästi. Teemapäivässä käsitellään myös asioita, jotka eivät ole kotona asuville nuorille vielä sillä hetkellä ajankohtaisia, mutta aikuisuuden kynnyksellä lähitulevaisuutta ajatellen tärkeitä asioita tiedostaa, kuten asumiskustannukset, taloudenhallinta, pikavipit, vuokra-asunnon säännöt sekä asunnottomuuteen johtavat syyt. Teemapäivän sisältöä voidaankin perustella tarpeelliseksi sen ennaltaehkäisevän ja itsenäistymistä tukevan merkityksen vuoksi. Teemapisteiden tarkoitus on lisätä nuorten tietoutta ja asumisen taitoja hyvissä ajoin ennen omaan asuntoon muuttamista.

4.4 Elämän kylä -teemapäivän oppaan työvaiheet

Kehittämistyön tuotoksena teimme PDF-oppaan Elämän kylä -teemapäivän ohjeistuksesta. Kehittämisprosessiin kuuluu viisi eri vaihetta. Työ lähtee liikkeelle kehittämistarpeen tunnistamisesta, jonka jälkeen ideoidaan mahdollinen tuote, joka vastaa esille tulleeseen ongelmaan. (Jämsä & Manninen 2000, 85.) Oppaan tarve on tullut esille tilaajan taholta. Olimme yhteyksissä tilaajaan oppaan suunnittelu- sekä toteutusvaiheessa. Opas on tehty, jotta Elämän kylä -teemapäivää voitaisiin toteuttaa eri paikkakunnilla. Tuotteen tekijöinä olemme suunnitelleet oppaan rakenteen ja sisällön tilaajan tarvetta vastaavaksi. Oppaan kokoamisen aloitimme varsinaisesti Elämän kylä -teemapäivän jälkeen, jolloin pystyimme huomioimaan oppaassa tarvittavat muutokset teemapäivän toteutuksen suhteen. Tutustuimme perusteellisesti jo aiemmin toteutetun teemapäivän teemapisteisiin sekä niiden tarkoitukseen. Teoriatietous keskeisimmistä aihealueista sekä oppaan teosta, antoi hyvän pohjan oppaan rakentamiselle.

Oppaan luonnosteluvaiheessa tutustutaan perusteellisemmin tuotteen tarkoitukseen, toimintaympäristöön sekä eri valmistusmenetelmiin. Oppaan ajankohtaisuus, merkitys ja hyöty on tullut esille tilaajan tarpeen, tutkimustiedon sekä Elämän kylä -teemapäivän toteutuksen myötä. Luonnosteluvaiheessa valitaan käytettävät työtavat ja tehdään tuotteesta luonnosversio. (Jämsä & Manninen 2000, 85.) Pohdimme erilaisia vaihtoehtoja oppaan toteutuksen suhteen ja teimme Word-pohjalle useamman eri version oppaasta. Päädyimme PDF-oppaaseen sen laajan hyödynnettävyyden vuoksi, jolloin opas on helposti löydettävissä ja käytettävissä nettiversion ansiosta.

Kehittelyvaiheessa tehdään tuotteesta mallikappale, testataan tuotetta ja mietitään tuotteen ongelmakohtille toimivampia vaihtoehtoja. (Jämsä & Manninen 2000, 85.) Kehittelyvaiheessa muokkasimme opasta käyttäjäystävällisemmäksi. Esimerkiksi taustaväriä, fonttikokoa, lauserakenteita sekä kuvia muokkaamalla. Lähetimme tilaajalle muutaman erilaisen version oppaasta. Teimme tilaajan valitsemaan oppaaseen vaadittavat korjausehdotukset tilaajan toiveiden mukaisesti. Lisäksi hyödynsimme myös opinnäytetyöprojektin ulkopuolisia tahoja oppaan toimivuuden testauksessa.

Viimeistelyvaihe sisältää oppaan korjaamisen ja viimeistelyn. (Jämsä & Manninen 2000, 85.)

Viimeisenä hioimme oppaan yksityiskohtia sekä katsoimme, että opas on toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppaan lopputulos vastasi tilaajan toiveita.

4.5 Elämän kylä -teemapäivän oppaan sisältö

Oppaan tarkoituksena on antaa Elämän kylä -teemapäivän järjestäjille mahdollisimman hyvät valmiudet järjestää teemapäivä myös tulevaisuudessa eri paikkakunnilla. Opasta voidaan hyödyntää yläkouluilla sekä nuorisotoimissa ympäri Suomen. Elämän kylä -teemapäivän kohderyhmää ovat yläkouluikäiset nuoret. Oppaan sisältö on suunniteltu kyseisen ikäryhmän nuorille soveltuvaksi, huomioiden nuorten elämänvaiheeseen liittyvät asiat ja tuen tarve asumisen taitoihin liittyen.

Oppaan alussa kerrotaan, kenelle ja mitä varten opas on tehty. Opasta tehdessä tulee huomioida sen selkeys, rakenne, tarkoitus ja johdonmukaisuus. Sen on tarkoitus olla lukijalle ymmärrettävä ja helppolukuinen. Hyvä opas pitää lukijan mielenkiinnon yllä alusta loppuun saakka. (Tarkoma & Vuorijärvi 2010, 134, 136.) Opas sisältää yksityiskohtaiset ohjeet teemapäivän järjestämisestä. Esipuhe johdattelee lukijan oppaan sisältöön. Jokaisen teemapisteen teema sekä toteutustapa on avattu erikseen oppaassa. Kuvat konkretisoivat ja helpottavat teemapisteiden toteutustavan hahmottamista. Oppaan teemat liittyvät elämänhallintataitoihin, päihteisiin, tukiverkoston tärkeyteen, taloushallintataitoihin, asunnottomuuteen sekä asunnottomuuden syihin.

Sosiaalipedagogisen toiminnan avulla yksilön toimintakykyisyyttä yhteiskunnan jäsenenä voidaan tukea muun muassa puuttamalla yhteiskunnan keskeisimpiin ongelmakohtiin, tukemalla elämänhallintataitoja sekä vahvistamalla verkostoja. (Nivala & Rynnänen 2016, 80–81.) Elämän kylä -teemapäivään valitut teemapisteet tukevat nuorten asunnottomuuden ehkäisyä sekä arjenhallinta taitoja monipuolisesti. Aihealueiden tärkeyttä ja ajankohtaisuutta tukevat eri tutkimukset liittyen

nuorten asunnottomuuden syihin. Muun muassa riittämättömillä arjenhallintataidoilla sekä päihde- ja talousongelmilla on nähty olevan yhteyttä nuorten asunnottomuuteen. (Autio 2017.)

Tutkimustietoon, tilaajan toiveisiin sekä aiempaan Elämän kylä -teemapäivän toteutukseen pohjautuen, kyseiset aihealueet ovat oppaan keskiössä. Oppaan avulla tuetaan nuorta osalliseksi yhteiskuntaan sekä ennaltaehkäistään ja lievitetään syrjäytymistä. Nuorilla tuen tarpeet voivat liittyä esimerkiksi koulutukseen, työstä syrjäytymiseen, mielenterveys- ja päihdeongelmiin, vaikeisiin perheoloihin ja -suhteisiin (Kautto-Koukka & Kolehmainen 2017.)

Opas sisältää kahdeksan eri teemapisteen ohjeistuksen. Pisteiden nimet ovat Elämässä kannattelevat tekijät, Omassa asunnossa asuminen, Elämänhallinta, Ruokamenot, Menoerät kuukaudessa, Päihteet, Asunnottomuuden syyt sekä Kahoot-kysely. Toiminta on eri tavoin nuoria osallistavaa. Elämässä kannattelevat tekijät -pisteen aihealueena on tukiverkoston tärkeys elämän kriiseissä. Tarkoituksena on kannustaa nuoria hakemaan apua elämänkriiseissä sekä havainnoida tukiverkoston tärkeyttä. Omassa asunnossa asuminen- ja Elämänhallinta-pisteillä perehdytään elämänhallintaitojen merkitykseen sekä asumisen taitoihin. Ruokamenot-piste painottuu taloudellisesti järkeviin valintoihin sekä terveellisen ruoan merkitykseen hyvinvoinnin kannalta. Taloudenhoitoa, kuten asumisesta koostuvia kuluja sekä taloudellista tuen hakemista käsitellään menoerät kuukaudessa -pisteellä. Myös pikavippi tietous on tärkeä osa teemapistettä, sillä nuorten velkaantuminen on yhteiskunnallinen ongelma. Nuorista 18–29-vuotiaista kahdeksalla prosentilla on maksuhäiriömerkintöjä. Yksi syy velkakierteeseen on pikavipit suurine korkoprosentteineen. Taloudenhallintavaikeudet ja velkaantuminen vaikeuttavat asunnon saamista ja vuokran maksamista. (Nuorisoasuntoliitto 2015.) Päihdepiste sisältää päihdetietoutta yksilön elämän kannalta. Tarkoitus on lisätä tietoutta päihteiden aiheuttamista ongelmista ja päihteidenkäytön vastuusta. Teemapäivässä oli uusimmat asunnottomuustilastot, asumistukipalvelut ja -tuet sekä pikavippi tiedot tämän hetkisen tiedon mukaisesti.

Oppaan teemapisteiden tarkoitus on tukea monipuolisesti nuorten elämänhallintataitoja, lisätä tietoutta asunnottomuudesta ja taloudenhallinnasta sekä tukea valmiuksia omassa asunnossa asumiseen. Jokaisella oppaan teemapisteellä on oma tavoite ja tarkoituksensa. Kahdeksan eri teemapistettä muodostavat monipuolisen kokonaisuuden nuorten elämänhallintataitoja ja itsenäistymistä tukien.

5 POHDINTA

5.1 Oppaan arviointi ja hyödynnettävyys

Oppaan rakennetta pohdittiin AKU-hankkeen koordinaattorin kanssa. Tilaaja kertoi omat toiveensa PDF-oppaan suhteen. Oppaasta haluttiin selkeä, helposti luettava ja kiinnostava kokonaisuus, joka palvelisi oppaan käyttäjiä mahdollisimman hyvin. Valokuvat liitettiin tekstin tueksi, jonka tarkoitus on lisätä lukijan mielenkiintoa sekä selkeyttä teemojen sisällön ja toteutuksen suhteen. Oppaan sisältöä ja ulkoasua tehdessä huomioimme tilaajan toiveet muun muassa erilaiset logojen suhteen (EU-rahoitus, Kuopion kaupunki AKU-hanke.) Valmiin oppaan tarkoitus oli vastata tilaajan toiveita sekä koko projektin tavoitetta.

Sähköisessä muodossa oleva opas on helposti saatavilla. Verkko-oppaan ansiosta maantieteellisellä sijainnilla ei ole merkitystä, vaan opasta pystyy hyödyntämään ympäri Suomen. Myös oppaan päivittäminen tulevaisuudessa on helppoa verkko-oppaan myötä. Elämän kylä -teemapäivän ohjeistusta voi muokata omaan käyttötarkoitukseen sopivaksi. Teemapäivä voidaan toteuttaa pienelläkin budjetilla, jolloin kynnyksen hyödyntämiseen madaltuu.

Tuottamamme Elämän kylä -teemapäivän opas on tilaaja organisaatiolle merkityksellinen ja tärkeä. Oppaan avulla Elämän kylä -teemapäivää voidaan toteuttaa valtakunnallisesti. AKU-hankkeen koordinaattori laittaa valmiin oppaan Asumisen rahoitus -ja kehittämiskeskuksen asunnottomuuden ennaltaehkäisyyn kuntastrategiat verkkosivuille, josta löytyy myös muut hankkeeseen liittyvät artikkelit ja julkaisut.

5.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Toiminnallisessa opinnäytetyössä luotettavuuteen vaikuttaa käytössä oleva lähdemateriaali. Ensisijaisesti lähteinä olisi hyvä käyttää julkaisuita. Valittaessa lähteitä tulee suhtautua kriittisesti niiden alkuperään ja sisältöön. Lähteiden luotettavuuteen vaikuttaa lähteiden tunnettavuus, uskottavuus ja lähteiden ikä. Lähdemateriaalin tulisi olla mahdollisuuksien mukaan viimeisimpiä julkaisuja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 113–114.) Opinnäytetyössä pyrimme käyttämään mahdollisimman tuoreita tutkimuksia, julkaisuja, lähteitä ja kirjallisuutta sekä internet-lähteitä. Luotettavuutta lisää valtakunnallisten lähteiden käyttö kuten Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL), Sosiaali- ja terveysministeriö ja Opetus- ja kulttuuriministeriö. Opinnäytetyön aihealueesta löytyi hyvin tietoa ja tutkimuksia on tehty vuosittain nuorten asunnottomuudesta ja siihen johtaneista syistä. Arvioimme käyttämiämme lähteitä mahdollisimman kriittisesti ja monesta eri näkökulmasta katsottuna. Käyttämämme lähteet olivat pääosin kymmenen vuoden sisällä tehtyjä, joten teoretieto oli mahdollisimman ajankohtaisia. Kaikista tutkimusteemoista ei löytynyt viime vuosikymmenen aikana tehtyjä julkaisuja. Osa yksittäisistä opinnäytetyössämme hyödynnetyistä teoksista ja tutkimuksista oli vanhempia.

Tekijät tutustuivat tarkasti eri tutkimus- ja teorian tietoon ja niitä vertailtiin keskenään. Tällä tavoin teoriasta saatiin mahdollisimman asiantuntevaa ja tekijöille muodostui aiheesta selkeä kokonaiskuva. Aiheeseen hyvä perehtyminen auttoi ymmärtämään mikä on olennaista ja mihin tieto kannatti rajata. Tiedon rajaaminen kehitti tekijöiden asiantuntijuutta, ja tämän myötä tekstistä tuli uskottavaa ja ammattimaisempaa. Lähteiden vertailu kriittisesti auttoi löytämään mahdollisimman luotettavan teorian tiedon, jota tuki myös se, että useammasta tutkimuksesta löytyi samaa tietoa. (Kankkunen & Vehviläinen-Julkunen 2009, 173–179.)

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015) velvoittaa toiminnan edistävän sosiaalista toimintakykyä, yhdenvertaisuutta sekä osallisuutta. Lisäksi syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin lisääminen ovat myös toiminnan päämääränä. Sosionomi (AMK) tutkinnon kompetensseissa on määritelty sosiaalialan eettisen osaamisen tavoitteet, johon sisältyy muun muassa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen, asettuminen yhteiskunnallisesti haavoittuvassa asemassa olevien puolelle sekä toimiminen ihmis- ja perusoikeussäädösten sekä ammattieettisten periaatteiden pohjalta. (Arene 2017.) Teemapisteiden suunnittelussa huomioimme oppilaiden tuen tarpeen arjenhallintaan liittyvissä asioissa, jotta teemapäivästä olisi mahdollisimman paljon hyötyä myös tulevaisuudessa. Toiminta oli ajankohtaista, osallistavaa ja ikätasolle suunnattua.

Opinnäytetyön tekijöitä koskee salassapitovelvollisuus. Koulun henkilökunta keräsi oppilailta etukäteen kuvauslupa tiedot, eikä ketään kuvausluvasta kieltäytynyttä kuvattu päivän aikana. Sosiaalipedagogiassa toiminta lähtee aina nuoren ja yhteisön omasta tarpeesta, tässä tulee muistaa yksilön itsemääräämisoikeus, jota tulee kunnioittaa. (Kautto-Koukka & Kolehmainen 2017.) Toimimme Elämän kylä -teemapäivänä eettisten sääntöjen mukaan kohdellen jokaista kohtaamaamme nuorta tasavertaisesti ja ketään syrjimättä. Kunnioitimme myös nuorten itsemääräämisoikeutta. Kannustimme heitä osallistumaan toimintaan, mutta ketään ei painostettu osallistumaan. Kaikki saivat osallistua teemapäivään oman mielenkiinnon ja jaksamisen mukaisesti.

5.3 Oman oppimisen ja työskentelyn arviointi

Oman oppimisen kannalta toiminnallinen opinnäytetyö on ollut todella opettavainen. Lähtökohtaisesti, että päädyimme toiminnalliseen opinnäytetyöhön, oli se, että koimme sen sopivalla tavalla haastavaksi ja mielenkiintoiseksi toteuttaa. Toiminnan ja teorian yhdistäminen sopi meille hyvin. Opinnäytetyömme oli kaksivaiheinen ja opinnäytetyön prosessi eteni nopeasti. Aikataulumme työn tekemisen suhteen on ollut tiivis, mikä on sopinut työskentelytyyliimme hyvin, mutta myös haastanut meitä. Eryteisesti huolellisen suunnittelun ja organisointitaitojen tärkeys on noussut esille projektin tiiviin aikataulun myötä. Hyvin suunniteltu pohjatyö on helpottanut työntekoa prosessin muissa vaiheissa. Etukäteen suunnittelu ja aikataulutus loi selkeät raamit koko opinnäytetyön prosessille, jolloin pystyimme etenemään suunnitelmien mukaisesti työvaiheesta toiseen. Opinnäytetyö on edennyt prosessityöskentelyn tavoin eteenpäin. Tekemämme Swot-analyysi auttoi kartoittamaan mahdolliset uhat ja heikkoudet teemapäivän toteutuksessa.

Aikaisempi teoriatieto aiheesta oli meillä hyvin pintapuolinen. Tieto rajoittui siihen, että asunnottomien nuorten määrä on Suomessa lisääntynyt viime vuosina, mutta moninaiset syyt ja laajempi teoriatietous keskeisimmistä aihealueista oli vähäistä. Kokonaiskuva asunnottomuuden syistä hahmottui teoriaan sekä aiempaan teemapäivän toteutukseen perehtyessä. Opinnäytetyön prosessin myötä oma tietämys nuorten asunnottomuudesta ja siihen johtavista syistä on laajentunut. Työprosessin aikana on ollut nähtävillä nuorten asunnottomuutta ennaltaehkäisevän työn tarve. Varhaisilla arjen- ja elämönhallinnan taitojen tukemisella sekä asunnottomuus tietouden lisäämisellä pystytään ennaltaehkäisemään asunnottomuutta.

Teoriaan tutustumisen lisäksi opinnäytetyön prosessin ensimmäiset kuukaudet keskityimme teemapäivän toteutuksen valmisteluihin ja suunnitteluun. Opinnäytetyöntekijöinä olimme vastuussa Elämän kylä -teemapäivän toteutuksesta, jonka myötä meidän täytyi hallita ja hahmottaa laajoja kokonaisuuksia. Aiempaa kokemusta näin suuren tapahtuman järjestämisestä meillä ei ollut. Työprosessin aikana omat organisointi-, ajanhallinta- sekä yhteistyötaidot kehittyivät monipuolisesti. Opinnäytetyötä tehdessä olemme kohdanneet muutamia eri yhteistyötahoja, jonka myötä myös verkostoitumis- ja vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet.

Teemapäivä sujui hyvin ja suunnitelmien mukaisesti. Teemapäivän toteutuksessa korostui huolellinen suunnittelu ja organisointi. Suunnitteluvaiheessa oli erittäin tärkeää huomioida riittävän henkilömäärän mitoitus teemapisteiden ohjaamista varten sekä riittävän pienet oppilasryhmät. Koulun vastaavaan opettajaan ja poliisin ankkuritiimiin olimme yhteydessä puhelimitse sekä sähköpostilla. Yhteydenpidon aikana sovimme teemapäivästä ennakkoon. Poliisien ankkuritiimille annoimme omat toiveemme ja he laativat teemapäivään sopivan pisteen. Päihdepisteen toteutukseen ei välttämättä tarvita päihdetyön ammattilaisia, vaan pisteen voi toteuttaa kuka vaan aihealueeseen perehtynyt. Lisäksi ennen teemapäivää kävimme tutustumassa yläkoulun tiloihin ja tapasimme koululla teemapäivästä vastaavan opettajan. Tilojen näkeminen auttoi valtavasti hahmottamaan teemapisteiden paikat.

Tapahtuman toteutus isolle ihmismäärälle on haastanut meitä valitsemaan toimivimmat toteutustavat. Teemapäivä järjestettiin koulun liikuntasalissa. Pohdimme etukäteen olisiko iso liikuntasali teemapisteiden rakentamisen sekä akustiikan kannalta toimiva vaihtoehto. Rakensimme liikuntasalin olosuhteisiin nähden mahdollisimman toimivat ja kodikkaat teemapisteet. Tunnelma liikuntasalissa oli rauhallinen, eikä häiritsevää meluhaittaa syntynyt. Tähän vaikutti luultavasti se, että oppilaat osallistuivat pienemmissä ryhmissä porrastetusti teemapäivään. Ohjaajat pystyivät hyvin huomioimaan jokaisen oppilaan yksilöllisesti. Teemapisteeltä toiselle siirtyminen oli jouhevaa, sillä olimme etukäteen suunnitelleet kulkureitin.

Mielestämme suurin haaste teemapäivän toteutuksessa oli palautteen kerääminen, joka tehtiin Kahoot-kyselyn avulla. Kannustimme ja ohjeistimme oppilaita palautekyselyn tekoon. Tästäkin huolimatta Kahoot-kyselyssä nuorten vastausmäärä oli alle 50% kaikkien teemapäivään osallistuneiden kesken. Tiedostimme palautteen keräämisen haasteen jo sitä suunnitellessa. Arvioimme nuorten olevan teemapisteiden suorittamisen jälkeen jo väsyneitä, jolloin osallistumisen

taso voisi olla alhaisempi. Pohdimme, että puhelimella tehtävä Kahoot-kysely olisi paras mahdollinen palautteen kysymisen muoto. Harkitsimme myös palautteen kysymistä vasta toteutuksesta seuraavana päivänä, mutta sen toteuttaminen olisi ollut vieläkin haasteellisempaa.

Elämän kylä -teemapäivän mallintaminen on ollut suuri projekti. Teemapäivän järjestäminen vei paljon aikaa ja resursseja. Vaikka teemapäivään valitut teemat ja teemapisteiden ideat säilyivät edellisen toteutuskerran mukaisina, on päivitettävää ollut paljon. Uusimme kaiken tuotetun materiaalin Elämän kylä -teemapäivään. Toiminnallisen osuuden toteuttaminen on opettanut meille pitkäjänteisyyttä ja kärsivällisyyttä. Olemme myös oppineet priorisoimaan asioita tärkeysjärjestykseen.

Meillä ei ollut aiempaa kokemusta oppaan tekemisestä, ja sen tekeminen oli meille uusi oppimiskokemus. Opasta tehdessä meidän tuli miettiä, mitä toimeksiantaja haluaa ja miten vastaamme siihen tarpeeseen. Oppaasta tuli selkeä, helppolukuinen ja käytännönläheinen, ilman vaikeita käsitteitä. Teksti innostaa lukijaa aiheeseen ja työssä on huomioitu keskeiset asiat, jotka valikoitiin oppaaseen tarkoin. Oppaassa jaottelimme teemapisteet ja teemat siten, että uusi teemapiste alkaa uudelta sivulta. Oppaan tekeminen vaati paljon hiomista. Etenkin kuvien asettelu tuotti haasteita. Kuvat tuli saada asetettua oikeaan kokoon niin, ettei tekstiä tarvinnut pienentää liikaa. Alkuun keskityimme oppaassa sisällön tuottamiseen ja viimeisenä hioimme oppaan ulkoasua. Teemapäivän toteutuksesta vastaaminen auttoi oppaan sisällön rakentamisessa. Oppaan tekemisessä apuna oli toimeksiantaja, joka antoi rakentavaa palautetta pitkin työprosessia. Tekemämme mallinnus on tilaajan toiveiden mukainen ja sitä aletaan jakamaan valtakunnallisesti eri kouluille ja nuorisotoimelle.

Jokaiselle ryhmänjäsenelle muodostuu tietynlainen rooli, johon vaikuttaa jäsenten motivaatio, taidot, työprosessi sekä odotukset. Eri persoonallisuudet sekä osaamisalueet täydentävät toinen toisiaan. On tärkeää, että jokaiselle löytyy oma paikka ryhmässä. (Kauppinen, Nummi & Savola 2010, 262–263.) Ryhmätyöskentely on kehittänyt meitä monin eri tavoin. Jokaisella on ollut oma paikkansa ja osansa opinnäytetyön tekemisessä. Olemme hyödyntäneet omia vahvuusalueita monipuolisesti työprosessin eri vaiheissa. Pienryhmässä vastuu- ja työmäärä on jakautunut tasapuolisesti tekijöiden kesken. Erilaisten vahvuusalueiden myötä olemme pystyneet täydentämään toinen toistemme osaamista. Yhteydenpito opinnäytetyön prosessin aikana on ollut säännöllistä ja helppoa eri yhteydenpitovälineiden kautta.

Kokonaisuutena opinnäytetyöprosessi on ollut onnistunut. Järjestämämme Elämän kylä -teemapäivä onnistui mielestämme erinomaisesti. Pysyimme myös suunnitellussa aikataulussa koko opinnäytetyöprosessin suhteen. Saimme päivään osallistuneilta opettajilta suullista palautetta teemapäivään liittyen. Palaute oli positiivista ja opettajat kokivat teemapäivän hyödylliseksi. Tilaaja oli tyytyväinen sekä teemapäivän, että PDF-oppaan toteutukseen.

LÄHTEET JA TUOTETUT AINEISTOT

- ARA 2018. Asunnottomat 2017. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2018-02-22.] Saatavissa: [https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2017\(46192\)](https://www.ara.fi/fi-FI/Tietopankki/Tilastot_ja_selvitykset/Asunnottomuus/Asunnottomat_2017(46192))
- ARA 2018. Asunnottomuus väheni edelleen – nuorten asunnottomuus kasvusuunnassa. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2018-12-04.] Saatavissa: [http://www.ara.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiset_ja_tiedotteet/Uutiset_ja_tiedotteet_2018/Asunnottomuus_vaheni_edelleen__nuorten_a\(46195\)](http://www.ara.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Uutiset_ja_tiedotteet/Uutiset_ja_tiedotteet_2018/Asunnottomuus_vaheni_edelleen__nuorten_a(46195))
- ARA 2019. Asunnottomat 2018. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2019-05-15.] <https://www.ara.fi/download/noname/%7B92F73B7B-C89B-47C7-A92D-B250F0340280%7D/144423>
- ARENE 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n työryhmän selvitys sosiaalialan tilanteesta ja kehityksestä 2017. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2019-05-09.] Saatavissa: http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428
- ASUNTO ENSIN 2018. Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn toimenpideohjelma 2016-2019. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2018-12-04.] Saatavissa: <https://asuntoensin.fi/ohjelma/asunnottomuuden-ennaltaehkaysyn-toimenpideohjelma-2016-2019/>
- ASUNTO ENSIN 2018. AUNE- ohjelman tavoitteet. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2018-12-04.] Saatavissa: <https://asuntoensin.fi/ohjelma/asunnottomuuden-ennaltaehkaysyn-toimenpideohjelma-2016-2019/ohjelman-tavoitteet>
- AUTIO, S. 2017. Itsenäinen elämä odottaa. [verkkolähde]. [Viitattu 2019-04-22.] Saatavissa: <https://muntalous.fi/itsenainen-elama-odottaa/>
- ERKKO, A. & HANNUKALA, M. 2015. Mielen terveys voimaksi, 2. uudistettu painos. Suomen Mielen terveysseura, 2015.
- EUROSTAT 2017. When are they ready to leave the nest? [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2019-05-08.] Saatavissa: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/EDN-20170503-1?inheritRedirect=true&redirect=%2Feurostat%2F&_ga=2.30337917.330682223.1557329845-143141773.1557329845
- FRÖJD, S., MARTTUNEN, M. & KALTIALA-HEINO, R. 2012. Nuorten aikuisten asunnottomuutta ennustavat peruskoulun viimeisellä luokalla. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti 49, 232-246 [digilehti]. [Viitattu 06-03-2019.] Saatavissa: [file:///C:/Users/Anniina/Downloads/7085-Artikkelin%20teksti-16781-1-10-20121029%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Anniina/Downloads/7085-Artikkelin%20teksti-16781-1-10-20121029%20(1).pdf)
- HAKALA, J. 1998. Oppinäyte luovasti. Kehittämisen- ja tutkimustyön opas. Tampere: Tammer-Paino Oy
- HAKKARAINEN, P & KARJALAINEN, K. 2017. Pilvee, pilvee. Kannabiksen käyttötavat, käyttäjät ja poliittiset mielipiteet. Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017): 1. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2018-11-28.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131949/YP1701_Hakkarainen%26Karjalainen.pdf?sequence=2&isAllowed=y
- HALONEN, T. 2018. Nuoret palveluiden pauloissa. Nuorten elinolot- vuosikirja 2018. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2018-04-18.] Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137198/THL_TEE030_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y

- HAMK 2019. Toiminnallinen opinnäytetyö. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2019-05-05.] Saatavissa: <https://www.hamk.fi/wp-content/uploads/2018/07/TOIMINNALLINEN-OPINNÄYTETYÖrakenneohje2.pdf>
- HIRSJÄRVI, S., REMES, P. & SARAVAARA, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi
- JUUSOLA, M. 2015. Kohti hyvää aikuisuutta. Helsinki: Redfina Helsinki
- JÄMSÄ, K. & MANNINEN, E. 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Vantaa: Tummavuoren kirjapaino Oy
- KANKKUNEN, P. & VEHVILÄINEN-JULKUNEN, K. 2009. Tutkimus hoitotieteessä. Helsinki: Sanoma Pro Oy
- KAUPPINEN, A., NUMMI, J. & SAVOLA, T. 2010. Kirjoittamisen ja puhumisen käsikirja. Tekniikan viestintä. Helsinki: Edita Publishing Oy
- KAUTTO-KOUKKA, L & KOLEHMAINEN, M. 2017. Näkyväksi tulevia nuoria. Etsivän nuorisotyön Akkuryhmätoiminta mielen hyvinvoinnin tukena ja ehkäisevän päihdetyön toimintamallina. Sosiaalipedagoginen aikakausikirja, vuosikirja 2017, vol.18. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-11-28.] Saatavissa: <https://journal.fi/sosiaalipedagogiikka/article/view/63509/30615>
- KILPELÄINEN, P., KOSTIAINEN, E. & LAAKSO, S. Toiveet ja todellisuus- Nuorten asuminen 2014. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-04-18.] Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153037/SY_2_2015.pdf?sequence=4&isAllowed=y
- KILPELÄINEN, V. 2019-05-01. AKU- hankkeen valtakunnalliset tavoitteet. [sähköpostiviesti]. Vastaanottaja Juuli Auvinen. [Tulostettu 2019-05-08.]
- KORVELA, P. & NORLUND, A. 2016. Nuorten arjen rytmit ja perhe. Julkaisussa: Arjen jäljillä. Nuorisobarometri 2015. (toim.) MYLLYNIEMI, S. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-12-04.] Saatavissa: https://tietoanuorista.fi/wp-content/uploads/2016/01/Nuorisobarometri_2015_ISSUU.pdf
- KOSTIAINEN, E. & LAAKSO, S. 2012. Vailla vakinaista asuntoa. Liikkuvuus asunnottomuuden ja asuntokannan välillä. Kaupunkitutkimus TA Oy. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-11-19.] Saatavissa: <http://www.ara.fi/download/noname/%7BBC4300D6-C182-4269-AA63-7306CE66F20F%7D/40377>
- KOSTIAINEN, E. & LAAKSO, S. 2015. Helsinkiläisten asunnottomuuspolut. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2019-04-23.] Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/153533/ARARA1_2015_Helsinkilaisten_asunnottomuuspolut.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- LAKI SOSIAALIHUOLLON AMMATTIHENKILÖISTÄ. 817/2015. Finlex. Lainsäädäntö. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2019-02-25.] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817>
- LIITE 1: ETHOS - Yleiseurooppalaisen asunnottomuuden muodot. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2019-01-15.] Saatavissa: https://asuntoensin.fi/assets/files/2016/07/Ethos_Asunottomuuden_luokittelua.pdf
- LUOPA, P., KIVIMÄKI, H., MATIKKA, A., VILKKI, S., JOKELA, J., LAUKKARINEN, E. & PAANANEN, R. 2014. Nuorten hyvinvointi Suomessa 2000-2013. Kouluterveyskyselyn tulokset. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. 2014. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2019-04-24.] Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116692/URN_ISBN_978-952-302-280-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- MARTTUNEN, M. 2009. Nuorten mielenterveysongelmat. Terveysportti 2009;27 (1):45-48. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-11-11.] Saatavissa: http://www.ebm-guidelines.com/dtk/shk/avaa?p_artikkeli=ttl00585
- MÄKIRANTA, T.2008. Elämänhallinta sosiaalipedagogisena käsitteenä. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos. Sosiaalityön pro gradu -tutkielma. [verkkojulkaisu]. [Viitattu

2018-12-11.] Saatavissa:

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/79066/gradu02556.pdf?sequence=1>

NIKANDER, T. & PIETILÄINEN, M. 2015. Kaupunkialueet vetävät nuoria asumaan yksin. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2019-05-08] Saatavissa:

<http://www.tilastokeskus.fi/tietotrendit/artikkelit/2015/kaupunkialueet-vetavat-nuoria-asumaan-yksin/>

NIVALA, E. & RYNNÄNEN, S. 2016. Sosiaalipedagoginen viitekehys nuorisoalan työssä. Julkaisussa: HOIKKALA, Tommi & KUIVAKANGAS, Johanna (toim.) Kenen nuorisotyö? Yhteisöpedagogiikan kentät ja mahdollisuudet. Humanistinen ammattikorkeakoulu.

NUORISOASUNTOLIITTO RY 2015. Omaan kotiin- opas itsenäistyvälle nuorelle 2015-2016- [verkkopas]. Helsinki: Nuorisoasuntoliitto Ry. [Viitattu 2019-05-09.] Saatavissa: http://www.nal.fi/wp-content/uploads/2015/10/omaan_kotiin-opas_2015-2016.pdf

NURMIRANTA, H., LEPPÄMÄKI, P. & HORPPU, S. 2009. Kehityopsykologia – lapsuudesta

NÄKKI, P. 2015. Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ 2012. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012-2015. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-03-12.] Saatavissa:

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79218/OKM06.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

OPETUSHALLISTUS 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2019-01-15.] Saatavissa:

https://www.oph.fi/download/163777_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf

PEURA-KAPANEN, L. 2015. Nuoren talouden hallinta. Julkaisussa: MARTIKAINEN, Liisa (toim.) Mitä se sulle kuuluu? - Nuoren elämänvalinnat puntarissa. Painettu EU:ssa

RANTA 2016. Itsenäistyminen. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2019-02-13.] Saatavissa:

<https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/mielenterveys/itsenaistyminen>

SAVON SANOMAT 2015. Kannabiksen käyttö nousi Suomessa uuteen ennätykseen. [sanomalehti]. [Viitattu 2018-11-20.] Saatavissa: <https://www.savonsanomat.fi/kotimaa/Kannabiksen-kaytto-nousi-Suomessa-uuteen-ennatykseen/553200>

SINKKONEN, J. 2012. Nuoruusikä – Miten lapsesta tulee nuori aikuinen? Helsinki: WSOY

SOSIAALI-JA TERVEYSMINISTERIÖ 2017. Nuorten terveystapatutkimus 2017: Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö sekä rahapelaaminen. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2019-02-24.] Saatavissa:

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80160/V2_kirjanmerkit_20170824_Suomi%20100_NTTT2017_korjaukset_mukana%20%282%29.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SUOMEN PERUSTUSLAKI. 11.6.1999/731. Finlex. Lainsäädäntö. [verkkolähde]. [Viitattu 2018-12-05] Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>

TAPIO, M. 2014. Sosiaalipedagogista päihdekasvatusta. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja, Vuosikirja 2014, vol 15. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-12-03.] Saatavissa:

<http://www.preventiimi.fi/wp-content/uploads/sites/28/2016/01/Sosiaalipedagogista-paihdekasvatusta-2014.pdf>

TARKOMA, E. & VUORIJÄRVI, A. 2010. Ammattisuomen käsikirja. Helsinki: WSOYpro Oy

TERVEYDEN JA HYVINVOINNINLAITOS 2014. Cannabis ja terveys. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-11-20.] Saatavissa:

http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/116243/Kannabis_ja_terveys_taitto_2014.pdf?sequence=3&isAllowed=y

TERVEYDEN JA HYVINVOINNINLAITOS 2016. Suomalaiset nuoret käyttävät päihteitä harvemmin kuin eurooppalaisnuoret keskimäärin. [verkkojulkaisu]. [Viitattu 2018-11-19.] Saatavissa:

<https://thl.fi/fi/-/suomalaiset-nuoret-kayttavat-paihteita-harvemmin-kuin-eurooppalaisnuoret-keskimaarin>

TERVEYDEN JA HYVINVOINNINLAITOS 2018. Kannabiksen käyttö Suomessa. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2018-11-20.] Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/huumeet/kannabis/kannabiksen-kaytto-suomessa>

TERVEYDEN JA HYVINVOINNINLAITOS 2018. Kouluterveyskyselyn tulokset nuorilla 2017. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2019-02-07.] Saatavissa:

https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/summary_perustulokset?alue_0=87869&mittarit_0=200537&mittarit_1=199990&mittarit_2=199490&vuosi_2017_0=v2017#

TILASTOKESKUS 2015. Nuorten kotoa muutto lykkääntynyt. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2019-05-08.] Saatavissa: https://www.stat.fi/til/perh/2014/02/perh_2014_02_2015-11-27_fi.pdf

TILASTOKESKUS 2018. Asunnoton. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2018-11-19.] Saatavissa: <https://www.stat.fi/meta/kas/asunnoton.html>

VALTION NUORISONEUVOSTO s.a. Asunnottomuus. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2019-04-23.] Saatavissa: <https://indikaattorit.tietoanuorista.fi/arjenhallinta/asunnottomuus>

vanhuuteen. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy

VILKKA, H. & AIRAKSINEN, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki: Tammi.

VUORINEN, T. 2013. Strategiakirja, 20 työkalua. Helsinki: Talentum.

YHDISTYNEET KANSAKUNNAT 2017. Nuoret Yk:n asialistalla ja toimijoina. [verkkajulkaisu]. [Viitattu 2018-11-19.] Saatavissa: <https://www.yk.fi/node/489>

LIITE 1: ETHOS - YLEISEUROOPPALAISEN ASUNNOTTOMUUDEN MUODOT

ETHOS – yleiseurooppalaisen asunnottomuuden muodot

Asunnottomuus eli kodittomuus on Euroopan alueella keskeisimpiä yhteis- kunnallisia ongelmia, joihin EU:n Sosiaaliturvan ja sosiaalisen osallisuuden edistämisen strategiassa keskitytään. Asunnottomuuden ehkäisy ja asunnot- tomien uudelleenasuttaminen edellyttävät käsitystä asunnottomuuden syistä. Lisäksi tarvitaan asunnottomuuden laajaa ja täsmällistä määrittelyä.

FEANTSA (Euroopan asunnottomuustoimijoiden kattojärjestö) on kehittänyt asunnottomuuden muotojen ETHOS-luokittelun.

ETHOS-luokittelussa ”koti” jakautuu tilalliseen, sosiaaliseen ja lailliseen osa-alueeseen, joissa esiintyvät puutteet määrittelevät asunnottomuuden muodon. *Tilallinen osa-alue* kuvaa kansallisten laatusuosituksen mukaista asuntoa, johon henkilöllä ja hänen perheellään on yksinoikeus.

Sosiaalinen osa-alue kuvaa mahdollisuutta yksityisyyteen ja sosiaalisten suhteiden ylläpitämiseen. Kolmas osa-alue kuvaa *asumis oikeuden laillisia perusteita*. Näiden osa-alueiden pohjalta ETHOS-luokittelussa rakentuu neljä asunnottomuuden perusmuotoa: katuasunnottomuus, asunnottomuus, asunnottomuusuhan alaisuus ja puutteelliset asumisolosuhteet. Mainitut neljä asunnottomuuden perusmuotoa jakautuvat 13:sta asunnottomuuden toiminnalliseen määritelmään, joissa on luokiteltu tarkemmin asunnottomien henkilöiden olosuhteet.

ETHOS-luokittelua voidaan käyttää apuna esimerkiksi asunnottomuusion- gelmaa kartoittaessa ja kehittämis-, seuranta- ja arviointikäytännöissä sekä poliittisen päätöksenteon jäsentämisessä.

Toiminnallinen määritelmä	Asuinolosuhteet	Kuvaus
1 Kadulla nukkuvat	1.1 Julkiset tilat, taivasalla	Kaduilla eläminen, ei asuintilaksi määriteltävää suojaa
2 Ensisuojissa yöpyvät	2.1 Ensisuoja	Vailla vakituista asuinpaikkaa, yömajoissa ja ensisuojoissa yöpyminen
3 Asumispalveluita käyttävät	3.1 3.2 3.3 Asuntola Tilapäismajoitus Tuettu tilapäinen asuminen	Majoitus tarkoitettu tilapäiseksi
4 Naisten turvakodeissa asuvat	4.1 Naisten turvakodit	Perheväkivallan vuoksi tilapäisesti turvakodeissa asuvat naiset
5 Maahanmuuttajien majoituksessa asuvat	5.1 5.2 Vastaanottokeskus Siirtotyöläisten asuminen	Vastaanottokeskuksissa tai tilapäismajoituksessa maahanmuuttajan asemansa vuoksi asuvat
6 Laitoksista vapautuvat	6.1 6.2 6.3 Rangaistuslaitos (vankilat) Hoitolaitos (*) Lastenkoti	Vapautuessa ei asuntoa tiedossa Asunnon puutteen vuoksi laitoksessa viipyvät Täysi-ikäistyessä ei asuntoa tiedossa
7 Pitkäaikaista tukea saavat asunnot- tomat	7.1 7.2 Hoitokoti ikääntyneille asunnottomille Tuettu asuminen entisille asunnottomille	Pitkäaikainen tukiasuminen entisille asunnottomille
8 Epävarmoissa asuinolosuhteissa elävät	8.1 8.2 8.3 Tilapäinen asuminen sukulaisten ja tuttavien luona Ei laillista (ali)vuokralaisasemaa Laiton maankäyttö	Normaali asunto, poikkeuksellinen olinpaikka asuntopulan vuoksi Asunnossa majoittuminen laittomasti ja/tai ilman vuokraso- pimusta Maankäyttö ilman laillista oikeutta
9 Häätöuhan alla elävät	9.1 9.2 Lainmääräys pantu täytäntöön (vuokra- asunto) Haltuun otettu (omistusasunto)	Häätömääräys pantu täytäntöön Kiinnityksenhaltijalla oikeus haltuunottoon
10 Väkivallan uhan alla elävät	10.1 Poliisille tehdyt ilmoitukset	Poliisin tarjoama turvapaikka perheväkivallan uhrien turvalli- suuden takaamiseksi
11 Tilapäisissä tai epätyypillisissä rakennuksissa asuvat	11.1 11.2 11.3 Asuntoauto, -vaunu tms. Epätyypillinen asuinrakennus Tilapäiset rakenteet	Ei tarkoitettu vakituiseksi asunnoksi Hätävaraksi tehty suoja, maja tai hökkeli Puolivakituisesti rakennettu maja
12 Asumiskelvottomissa rakennuksissa majoittuvat	12.1 Asumiseen soveltumaton rakennus	Kansallisen lainsäädännön mukaan asuinkelvottomaksi luokiteltava rakennus
13 Äärimmäinen tilaantaus	13.1 Korkein kansallinen tilanpuutteen muoto	Ei täytä lainsäädännön tai kansallisten standardien neliö- määriä tai niihin sopimaton asunnon käyttötapa

Huomaa: lyhytaikainen majoittuminen määritellään yleensä alle vuoden mittaiseksi, pitkäaikainen majoittuminen yli vuoden kestäväksi. Tämä määritelmä on yhteensopiva UNECE / EUROSTAT:n raportin (2006) suositusten kanssa.

Lisätietoja FEANTSA:n asunnottomuuden tilastollisista määritelmistä löydät osoitteesta www.feantsa.org

FEANTSA saa taloudellista tukea Euroopan komissiolta. Tässä esitetyt näkemykset ovat tekijän tai tekijöiden, eikä komissio vastaa tässä tarjotun tiedon käytöstä.

European Federation of National Associations Working with the Homeless AISBL

Fédération Européenne d'Associations Nationales Travaillant a

ELÄMÄN KYLÄ -TEEMAPÄIVÄ

- opas päivän toteutukseen

Anniina Tissari, Satu Huittinen, Juuli Auvinen

Savonia AMK

Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -hanke, Kuopio

KUOPIO

Esipuhe

Tämän oppaan tarkoitus on antaa työkalut Elämän kylä -teemapäivän toteutukseen. Elämän kylä -teemapäivä on osa Asunnottomuuden ennaltaehkäisyn kuntastrategiat -varhainen välittäminen, osallisuus ja asumisen tuki hanketta (AKU). Nuorten asunnottomuus ja puutteelliset elämönhallintataidot ovat lisääntyneet. Elämän kylä-teemapäivä pyrkii vastaamaan näihin haasteisiin. Teemapäivässä opetetaan nuorille elämönhallinnan- ja arjen taitoja erilaisten osallistavien teemapisteiden kautta. Aihealueita ovat asunnottomuus, asunnottomuuden syyt, päihteet, raha-asiat, tukiverkoston tärkeys, elämäntavat ja elämönhallintataidot.

Jokaisella teemapisteellä tulee olla vähintään kaksi ohjaajaa. Ihanteellinen osallistujamäärä yhdelle teemapisteelle on 6–9 henkilöä. Yhden teemapisteen suorittamiseen on hyvä varata noin 10 minuuttia aikaa.

Tämä opas on tehty, jotta Elämän kylä –teemapäivän teemapisteet voidaan toteuttaa missä vain AKU-hankkeen mallin mukaisesti tai sitä mukailleen.

Iloista Elämän kylä -teemapäivää!

1) Elämässä kannattelevat tekijät

Teema: Elämässä vastaantulevat haasteet ja elämässä kannattelevat tekijät. Teemapisteellä nuoret haastetaan miettimään elämän kriisejä ja niissä auttavia tekijöitä.

Toteutus: Osa nuorista pitää kiinni turvaverkosta ja osa alkaa laittamaan verkkoon painavia palikoita, joihin on nimetty jokin elämän haaste. Palikat asetetaan verkkoon yksi kerrallaan. Haasteita ovat: loukkaantuminen, sakko, päihteet, sairastuminen, riita, kiusaaminen, velat, menetys, masennus, potkut, ero ja opiskelumotivaation puute. Palikka laitetaan verkkoon sen kannattelevan tekijän kohdalle, jonka nuori kokee kannattelevan parhaiten haasteen edessä. Kannattelevat tekijät: ystävät, opettaja/ohjaaja, koulu, perhe, lemmikki, työ, ystävät ja raha. Verkon avulla nuoret näkevät, mitkä asiat kannattelevat nuorta elämänsä kriisissä.

Teemapisteen vetäjät ohjaavat toimintaa ja johtavat keskustelua. Keskustelussa on tärkeää ohjata nuoria miettimään elämänsä kriisejä ja turvaverkoston tärkeyttä. Tarkoituksena on myös pohtia sitä, miten toimia, jos elämässä puuttuu jokin kannatteleva tekijä.

2) Omassa asunnossa asuminen

Teema: Lisätä nuorten ymmärrystä siitä, mitä kaikkea omaan asuntoon muuttaessa tulee huomioida. Teemapisteellä keskitytään erityisesti siihen, mistä asumismenot koostuvat.

Toteutus: Nuorten tehtävänä on lisätä puuttuvat kirjaimet ristikkoon, johon muodostuu 11 eri sanaa. Ristikon sanat (ylhäältä alaspäin): vuokrasopimus, asumistuki, takuuvuokra, vesimaksu, sijainti, sähkösoopimus, palovaroitin, nettiyhteys, muuttoilmoitus, kotivakuutus sekä vuokranantaja.

Teemapisteen ohjaaja johdattelee keskustelua ja avaa nuorille ymmärrettävästi ristikkoon muodostuneet sanat. Tarvittaessa autetaan ristikon sanojen muodostuksessa.

3) Elämänhallinta

Teema: Elämänhallintataitojen pohtiminen. Mitä asioita on tärkeää huomioida omassa asunnossa asuessa?

Toteutus: Nuoret ohjataan hajotettuun asuntoon minkä tarkoituksena on visualisoida, miltä näyttää, kun kämpässä on ollut bileet ja asukkaan elämänhallintataidot ovat hukassa. Asunnossa on kaikki hajan hajan: avaamattomia laskuja, tölkkejä pöydillä, rikkonaisia pulloja, roskapusseja, hajotettu telkkari, revityt verhot jne. Tarkoitus on saada huone näyttämään mahdollisimman kaaosmaiselle.

Teemapisteen ohjaaja ohjeistaa tehtävään. Pisteellä on tarkoitus ratkoa yleisiä asumiseen liittyviä kysymyksiä/väittämiä. Seinälle laitetaan kysymysten/väittämien vastausalustat, joihin nuoret etsivät mieleiset vastaukset kysymys kerrallaan esillä olevista vaihtoehdoista. Kysymyksiä/väittämiä on yhteensä yhdeksän. Lopuksi teemapisteen ohjaaja käy vastaukset läpi nuorten kanssa keskustellen.

KYSYMYKSET/VÄITTÄMÄT:

1. Jatkossa aion toimia vastuullisena vuokralaisena, joten...

- a. Hoidan vuokranmaksun ajoissa
- b. Kunnioitan hiljaisuusaikaa
- c. Järjestän vielä parempia bileitä
- d. Pidän asunnon siistinä ja ehjänä
- e. Revin tapetteja ja teen reikiä seiniin
- f. Ilmoitan naapureille etukäteen juhlista
- g. Tää on mun kämpä, mä saan olla täällä just niinku haluun

2. Asunnon irtaimiston (esim. Lämpöri) varkaus tilanteessa...

- a. Minua ei kiinnosta, pyydän porukoilta uuden
- b. Otan yhteyttä poliisiin
- c. Teen ilmoituksen vakuutusyhtiöön
- d. Mä otan pikavipin ja ostan uuden
- e. Otan pari kaveria ja käyn torilla selvittämässä asian

3. Asunnon ollessa siivoton, aion...

- a. Soittaa äitini siivoamaan
- b. Laittaa kaikki rojut jättesäkkiin
- c. Viskata ylimääräiset kamat alas parvekkeelta
- d. Kysyä yläkerran naapuria siivoamaan

4. Vuokran maksamiseen ei ole rahaa, joten...

- a. Soitan porukoille
- b. Otan pikavipin
- c. Otan heti yhteyttä vuokranantajaan sopiakseni maksujärjestelyistä
- d. Mietin, että maksan sitten ensi kuussa tuplavuokran

5. Olen aiheuttanut häiriöitä naapureille, joten aion...

- a. Käydä jokaisen naapurin ovella pyytämässä anteeksi
- b. Kirjoittaa rappukäytävän seinään isoilla kirjaimilla mielipiteeni naapureista
- c. Näyttää keskaria aina tavatessani naapurin

6. Asunnon vuokraajana minun pitää huolehtia...

- a. Vuokranmaksu
- b. Sähkösojimus
- c. Kotivakuutus
- d. Passikuvat
- e. Wc:n uusien kaakeleiden asennus
- f. Alakerran Penan koiran pissitys
- g. Netflix

7. Asunnossa sattuu kosteusvahinko, jolloin...

- a. Olen niin kuin mitään ei olisi tapahtunut
- b. Soitan vakuutusyhtiöön
- c. Ilmoitan vuokranantajalle
- d. Peitän vahingon matolla
- e. Ajattelen, että kyllä se siitä kuivaa
- f. Hups! En se minä ollut

8. Asunnossa rikkoutuu jokin kiinteä kaluste (esim. Wc- pytty), jolloin...

- a. Rikon sitä lisää
- b. Otan yhteyttä vakuutusyhtiöön
- c. Estän lisävahingot sulkemalla veden tulon
- d. Otan yhteyttä vuokranantajaan
- e. Jätän asian sikseen, toimiihan se vielä jotenkuten

9. Taloyhtiössä on noudatettava hiljaisuutta...

- a. Kello 22-07
- b. Silloin kun minua väsyttää
- c. Naapurin mummon päikkäriaikaan
- d. Aina tiistaisin
- e. Aina kivan bile- illan jälkeen

4) Ruokamenot

Teema: Terveellisen ja epäterveellisen ravinnon pohtiminen, sekä ruokaostoksiin menevän rahan havainnollistaminen.

Toteutus: Teemapisteellä on esillä kaksi eri kauppakassia: Toinen ruokakassi on terveellinen ja järkevä, joka sisältää muun muassa kasviksia, täysjyvätuotteita ja tonnikalaa. Toinen ruokakassi on epäterveellinen, jossa on muun muassa tupakka-aski, energiajuomia sekä pakastepitsaa. Ruokakassien sisältö on samanhintainen.

Tuotteet puretaan pöydälle yksi kauppakassi kerrallaan, jonka jälkeen nuorten kanssa keskustellaan kauppakassien sisällöstä. Nuorten kanssa pohditaan kauppakassien hintaa ja sitä, kuinka pitkäksi aikaa ostokset riittävät. Pisteellä on myös tietoisikut, joissa on arvioitu paljonko rahaa, kuluu kuukauden aikana yksittäisiin tuotteisiin, kuten energiajuomaan tai tupakkaan. Taloudellisesti järkevien ruokaostosten lisäksi pisteellä otetaan esille ravintorikkaan ruoan merkitys ihmisen hyvinvoinnille.

Esimerkki tietoisikusta:

Energiajuoma

Yksi energiajuoma maksaa 2e. Jos juo viikossa 7 energiajuomaa, maksaa se 14 e. Kuukaudessa 56e (14e x 4vk).

Yksi 0,5l energiajuoma sisältää 11g/100g sokeria. Yhdessä energiajuomassa on yhteensä 55g sokeria.

5) Menoerät kuukaudessa

Teema: Yleisempien elämisenkustannusten tiedostaminen. Tulolähteiden ja menojen pohtiminen. Paljonko pikavippi tulee maksamaan?

Toteutus: Pisteellä on kaksi erillistä kartonkia, joista toiseen laitetaan menot ja toiseen tulot. Tehdään nuorille valmiit vastauslaput, jotka laitetaan kiinni oikeisiin kartonkeihin. Esimerkiksi tulot: asumistuki, opintotuki, opintolaina, toimeentulotuki ja palkka. Menot: vuokra, vesi- puhelin- ja sähkölasku, ruoka ja vaate- ja vakuutuskustannukset.

Keskustellaan nuorten kanssa, miten velkaantuminen vaikuttaa elämään, sekä miten elämä muuttuu, jos menettää luottotiedot. Teemapisteen ohjaajan tulee perehtyä hyvin tuloihin ja menoihin sekä siihen, mistä nuori saa apua raha- ja talousongelmiin.

Pisteellä on kartonki, johon nuoret etsivät vastauksia, mitä luottotietojen menetys voi pahimmassa tapauksessa aiheuttaa: työpaikka, lainat, vuokra-asunto, vakuutusmaksut, puhelin liittymän avaaminen.

Avun lähteistä: Valmis kartonki, jossa esillä avuntarjoajat. Esimerkiksi talous- ja velkaneuvonta; Takuusäätiön velkaneuvonta, neuvottelu velkojien kanssa maksuista, sosiaalista luottoa kunnasta, Martat, kirkon diakoniarahasto sekä Kriisikeskus.

Pikavipistä on oma kartonki, jolla havainnollistetaan nuorille lainan ja pikavipin korkojen erot ja maksuajat. Takuusäätiön sivuilta löytyy ajankohtaista tietoa pikavipeistä ja niiden koroista.

6) Päihteet

Teema: Nuorten asenneilmapiirin kartoittaminen päihteitä kohtaan, sekä keskustelu päihteidenkäytön seurauksista.

Toteutus: Keskustelun tukena toimintapisteen ohjaajilla on päihteisiin sekä niiden laillisuuteen liittyviä väittämiä ja kysymyksiä. Kysymysten avulla pohditaan nuorten yleisimpiä syitä päihteidenkäytölle sekä siitä aiheutuvia haittavaikutuksia.

Kysymykset ja väittämät käydään läpi yksi kerrallaan. Nuorille on jaettu pisteelle tullessa punainen ja vihreä kortti, joiden avulla hän vastaa kysymyksiin. Punainen on ”en ole samaa mieltä” -kortti tai vireä on ”olen samaa mieltä” -kortti. jonka jälkeen nuori valitsee pöydältä joko punaisen ”en ole samaa mieltä” -kortin tai vihreän ”olen samaa mieltä” -kortin. Tarkoituksena on lisätä avoimen keskustelun kautta nuorten tietoisuutta päihteidenkäytön haittavaikutuksista ja vakavuudesta.

Kysymykset:

PÄIHTEET

Mitä käytetään:

1. Tunnenko jonkun, joka on kokeillut kannabista?
2. Tiedän, mistä voi hankkia päihteitä?

Miksi käytetään:

1. Paras lääke pahaan oloon on päihteet
2. Hauskanpito ilman päihteitä on teeskentelyä

LAILLISUUS

Mitä päihteidenkäytöstä seuraa:

1. Ketään ei kiinnosta, vaikka käyttäisin päihteitä
2. Päihteidenkäyttö on täysin oma asiani

Vaikuttaako päihteidenkäyttö minuun:

1. Päihteidenkäytöstä ei saada rikosrekisterimerkintää
2. Päihdemerkintä ei vaikuta mihinkään

7) Asunnottomuuden syyt

Teema: Pohditaan asunnottomuuteen johtavia syitä sekä vastaavasti niitä asioita, jotka eivät johda asunnottomuuteen.

Toteutus: Pöydälle laitetaan sekaisin todennäköisiä sekä epätodennäköisiä syitä asunnottomuuteen. Nämä todennäköiset ja epätodennäköiset syyt on kirjoitettu pienille kartonginpalasille. Lappu kerrallaan nuoret pohtivat, kumpaan ryhmään kyseinen syy heidän mielestään kuuluu. Epätodennäköiset ja todennäköiset syyt kiinnitetään niille tehdyille vastausalustoille. Lopussa nuorten kanssa käydään keskustellen läpi todennäköiset ja epätodennäköiset syyt sekä keskustellaan tietoisuista. Tietoisut sisältävät yleistä tilastotietoa asunnottomuudesta.

Epätodennäköiset syyt: Liika ES:n juonti, uusi työpaikka, lottovoitto, vanhemman kuoleman, muutto toiselle paikkakunnalle, parisuhteen aloittaminen, kotoa karkaaminen.

Todennäköiset syyt: Vankilasta vapautuminen, häätö, päihdeongelma, mielenterveysongelmat, vuokrat, työttömyys, rikostausta, korkeat vuokrat, ylivelkaantuminen ja luottokorttivelat

8) Kahoot- kysely

Teemapäivän loppuksi on Kahoot- kysely nuorille. Palautteessa on olennaista selvittää asunnottomuuden sekä elämänhallinnan osuus. Kyselyn perusteella voidaan kartoittaa sitä, saivatko nuoret teemapäivästä tulevaisuuden kannalta olennaista tietoutta elämänhallintataitoihin ja asumiseen liittyen. Kahoot- kysely on helppo toteuttaa ja sen toteutukseen löytyy yksityiskohtaiset ohjeet internetistä. Kahoot- kyselyn voi tehdä osoitteessa: <https://create.kahoot.it/login>

Kysymykset:

1. Koitko, että sinulla oli tarpeeksi tietoa elämänhallinnantaidoista ennen tätä päivää?
2. Saitko riittävästi tietoa asunnottomuudesta sekä asunnottomuuteen liittyvistä syistä?
3. Tukiko toimintapisteet omia elämänhallinnan tietojasi? (talouden ja arjen hallinta)
4. Saitko uutta tietoa päihteiden aiheuttamista haitoista arjenhallinnassa?
5. Pystytkö hyödyntämään saatua tietoa tulevaisuudessa?
6. Oliko päivä hyödyllinen?

